

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR
DEN SVENSKA KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV
FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

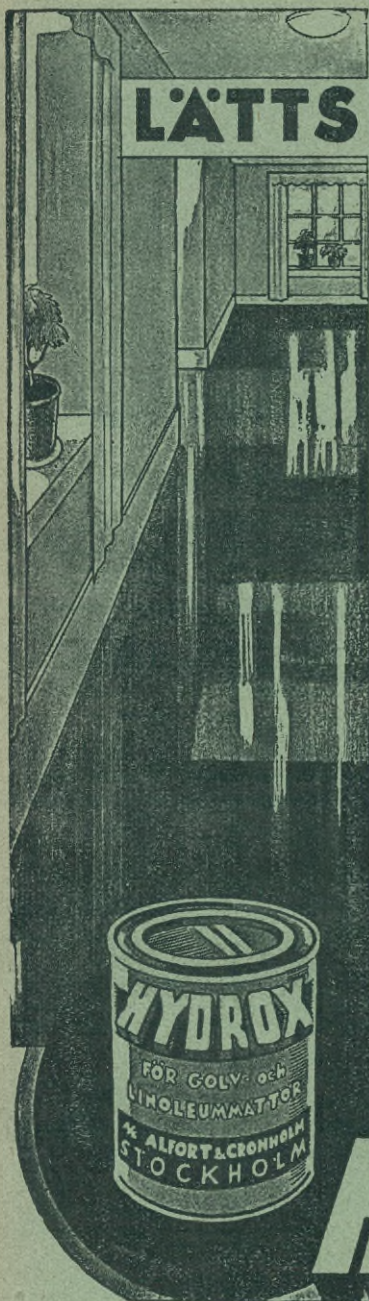
REDAKTÖR:
MARGARETA
VON KONOW

I N N E H Å L L

- Namn och äktenskap.
De kvinnliga skyddshemmen.
Maria Cederschiöld in memoriam. Av Ebba Odhner.
Småskolläraryrinnorna och arbetslösheten. Av Elsa Nylin.
Nordeuropas modernaste kvinnoklinik. Av Astrid Forsberg.
Engelskorna på arbetsmarknaden. Av Lisa Harne.
Ryskornas rätt att arbeta. Av Hanna Rydh.
Den nyaste sociallagstiftningen. Bostadsfrågan. Av Erik Swartling.
Kvinnorna i Stockholm och förvärvsarbetet. VI. Av Karin Bergman och Karin Kock.
Ny litteratur. Recensioner.
Förbundets kommittéer och styrelser för dess institutioner och fonder.
Kretsmeddelanden.

ÅRGÅNG 22

NOVEMBER 1935

LÄTTSKÖTTA

OCH HYGIENISKA GOLV

det är vad Hydrox lovar och även håller. En strykning med Hydrox, som torkar på 45 minuter, ger en elastisk yta, som aldrig blir hal och har en diskret glans. Ett Hydroxbehandlat golv kan såptvättas, men behöver aldrig bonas.

Gör vad tusentals sjukhus och vårdhem redan gjort, behandla Edra golv med Hydrox, den äldsta, främst cellulosalacken för golv.

En liter Hydrox täcker c:a 15 à 20 kvm.

Begär offert.

HYDROX

HERTHA

ÅRGÅNG XXII

NOVEMBER 1935

HÄFTE 9

NAMN OCH ÄKTENSKAP.

SEDAN MAN OCH KVINNA sammanvrigda äro då är han hennes rätte målsman — —. Hustrun följö ock mannens stånd och villkor. Dessa gamla bud äro borta ur lagen, men de falla i minnet då man ännu stöter på kvarlevor av gångna tiders åskådning enligt vilken hustrun endast var ett bihang till mannen, en familjemedlem utan självständig rättslig existens.

En notis i en tidning framkallar dessa reflexioner. En gift kvinna, som haft affär såsom ogift, öppnar ånyo affärsverksamhet och anmäler såsom firmanamn sitt flicknamn, under vilket hon är känd i branschen. Det avslås. Ärendet fullföljes till regeringsrätten med samma resultat men det kan icke bifallas, ty firmanamn skall innehålla sökandens namn och såsom gift har hon icke rätt till sitt flicknamn. Hennes lagliga efternamn är mannens släktnamn till vilket hon visserligen får lägga sitt släktnamn men icke bära det ensamt. Använder hon enbart det senare är det lagligt sett inte annat än en pseudonym.

Äro vi icke längre komna än att man tror att familjens enhet bevaras genom namnlighet? Eller är det av hänsyn till befarade svårigheter i mantalsskrivning eller dylikt som den av kvinnorna sedan länge krävda reformen låter vänta på sig? Eller är

det endast emedan männen icke inse reformens praktiska betydelse och man fortfarande väntar på en revision av Kungl. förordn. om antagande av släktnamn?

I äldre tider, under den s. k. storhetstiden och långt senare, var det dock vanligt att de gifta kvinnorna behöllo sina namn såsom ogifta. Denna rätt har liksom det lagfästa hustrudömet försvunnit. Den gifta kvinnans ställning såsom hustru har återuppstått och erkänts i vår nya giftermålsbalk, men hennes rätt att bibehålla sitt ärvda namn är henne ännu förmenad. För alla yrkeskvinnor, vilka som ogifta skaffat sig en goodwill i sitt namn, är det — bortsett från andra skäl, praktiska och varför inte även känslöbetonade — av verklig ekonomisk betydelse att hava laglig rätt till sitt eget namn, sitt släktnamn. Det är ej ett betydelselöst emancipationskrav utan det bottnar i praktisk erfarenhet. I förhållande till yrkesarbetet, det må vara såsom skådespelare, konstnär, läkare, vetenskapsman eller, som i det omskrivna fallet, tobakshandlare, är äktenskapet en privatsak, som ej bör utöva inverkan på yrkesnamnet. Varje kvinna bör hava laglig rätt att få detta skyddat — även mot äktenskapet.

Möjligen är i dessa dagar, då ju det allmänna är inriktat på att vid-

FALU=ÄTTIKA

DE KVINNliga SKYDDSHEMMEN.

Styrelsen för Stockholms stads skyddshem för flickor å Eknäs har, liksom andra liknande hem, av skyddshemssakkunniga anmodats att besvara vissa frågor och därvid avgivit en skrivelse. På grund av dess viktiga principiella synpunkter torde det vara av intresse att taga del av skrivelsen, vars viktigare delar refereras i det följande. Styrelsen består av borgarrådet Oscar Larsson, ordf., fruor K. Fjällbäck-Holmgren, Ruth Gustafson och G. Törnell.

EN AV DE BETYDELSEFULLASTE frågorna anser styrelsen vara den, huruvida elevs vistelse å skyddshem kan förkortas genom anordnande av en mera effektiv eftervård, jämväl innefattande hjälp till fortsatt utbildning. I första delen av sitt betänkande ha de sakkunniga, framhålles det i skrivelsen, betonat angelägenheten av att hemskolorna lämna tillfälle till utbildning i något eller några speciella kvinnliga yrken. Medan yrkeshemmen föreslagits organiserade som verkliga yrkesskolor och försedda med för detta ändamål nödig personal, är personalstaten för hemskolorna så snävt tilltagen, att det kan ifrågasättas, om personalen ens blir i stånd att utöva nödig övervakning över eleverna; om någon yrkesutbildning utöver nödtorftig handledning i husliga sysslor och lantbruksgöromål lärer det icke kunna bli fråga vid dessa anstalter, som snarast få karaktären av stora självhus-

taga åtgärder av vitt skilda slag för höjande av äktenskapsfrekvensen, stunden kommen då kvinnornas krav i detta hänseende kunna vinna beaktande.

Borgarrådet Oscar Larsson, Eknässtyrelsens ordförande.

håll. De sakkunnigas förslag i denna del innebär icke blott en orättvisa mot de kvinnliga skyddshemseleverna; hemskolorna komma enligt skyddshemsstyrelsens mening på så vis icke heller att få samma möjligheter till moralisk påverkan på eleverna som yrkeshemmen.

Sedan man dröjt vid anordningarna på Eknäs, där f. n. yrkesbetonad undervisning meddelas i hushållsgöromål, konfektionssömnad samt tvätt och stryking, betonas dessa anordningars betydelse för ett framgångsrikt skyddshemsarbete, inte minst den uppfostrande betydelsen. Man konstaterar med besvikelse, att de sakkunniga ej uppmärksammat liknande försök, som gjorts vid Eknäs och annorstädes och hade väntat sig att i de sakkunnigas förslag finna riktlinjer för en fortsatt utbyggnad av denna undervisning. Nu innebär sakkunnigförslaget, framhålles det i skrivelsen enligt styrelsens mening i stället en återgång till äldre, av den praktiska erfarenheten underkända förhållanden. Enligt styrelsens mening kan yrkesutbildning efter skyddshemsvistelsen vare sig ersätta anordningar för yrkesundervisning vid skyddshemmen eller i allmänhet förkorta vistelsen där, om också å andra sidan frågan om eftervården är synnerligen betydelsefull och skyddshemsvistelsen ej bör bli alltför långvarig. För eftervårdens vidkommande framdrages som efterföljansvärt exempel därest staten övertager skyddshemmen

Einar Ekbergs

välkända grammofonskivor äro utgivna av vårt förlag med märket

Hemmets Härold

Finnasi alla väl sorterade musikaffärer

Begär vår nyutkomna katalog.

FÖRLAGET FILADELFIA, Box 6072, Stockholm 6

Stockholms barnavårdsnämnds lärlingshem för villkorligt utskrivna skyddshemselever. Likaså betonas vikten av att skyddshemmets föreståndare står i livlig förbindelse med de villkorligt utskrivna eleverna.

Man anser det vidare önskvärt i vissa fall, att utskrivningen finge anstå till en senare tidpunkt än barnavårdslagen f. n. medger. Om t. ex. en flicka omhändertages, då hon är inemot 18 år, är det ej säkert, att hennes yrkesutbildning kan vara avslutad, innan hon fyller 21 år.

I fråga om hemskolornas personal biträder skyddshemsstyrelsen sakkunnigas uttalande att samtliga lärarinnor böra vara fackutbildade. Styrelsen understryker samtidigt vikten av att vederbörande äga en god allmänbildning samt personlig läggning för den uppfostrargärning det här är fråga om. Fördenskull bör fastare anställning vid skyddshem ovillkorligen föregås av en längre tids provtjänstgöring, varunder såväl hemmets ledning som den anställningssökande själv kan bilda sig en uppfattning om lämplighet för kallet.

Styrelsen vill slutligen uttala, att den i likhet med föreståndarinnan icke anser kroppssaga böra förekomma vid skyddshem av den typ, till vilken Eknäs hör.

Lagrådet om abortkommitténs förslag.

Efter slutförd granskning av den s. k. abortkommitténs förslag till lagstiftning om avbrytande av havandeskap, avstyrker lagrådet i ett enhälligt yttrande, att förslagen läggas till grund för proposition i ämnet. Enligt lagrådets uppfattning beträffande lagstiftningens grunder böra å ena sidan de rent sociala indikationerna utslutas i en blivande lag och å den andra medicinska och blandat medicinsk-sociala införas. Härav betingas en genomgripande omläggning av den föreslagna lagstiftningen, varjämte måste tagas i övervägande i vad mån därav föranledas ändringar på andra punkter i förslaget.

Maria Cederschiöld in memoriam.

MED MARIA CEDERSCHIÖLD har en av den svenska kvinnorörelsens banbryterskor gått ur tiden. Hon var en av våra första kvinnliga studenter och en av de första svenska kvinnor, som ägnade sig åt journalistyrket. 1884 blev hon anställd på utrikesavdelningen i Aftonbladet, och där hade hon sedan sin verksamhet till 1921. För visso har det varit av stor betydelse för Sveriges kvinnliga journalister att bland sina pionjärer kunna räkna en kvinna, som vann allmänt erkännande såväl för sin intelligens, vederhäftighet och arbetskapacitet som för sina omfattande kunskaper och sin stilistiska förmåga.

Under många år var Maria Cederschiöld en verksam ledamot av Svenska kvinnornas nationalförbund, först såsom protokollförande sekr. och sedan såsom förste v. ordf. Såväl hennes språkkunskaper som hennes kännedom om andra länders politiska och sociala förhållanden gjorde henne väl skickad för detta arbete. Hennes kunskaper och säkra omdöme rörande frågors formella behandling utgjorde även en utomordentlig tillgång i föreningsarbetet. Såsom Nationalförbundets representant deltog hon i ett flertal internationella kongresser. Hon har även gagnat kvinnosaken genom de bidrag hon lämnat till dess historia med skrifter såsom "Lars Johan Hierta och kvinnans rätt i samhället", "Den svenska kvin-

DRICK RAMLÖSA

Sveriges förnämsta naturligt alkaliska vatten.

Äkta endast med vidstående varumärke på etiketten.

nans rättsliga ställning" och "En banbryterska" (skildringar från Ellen Fries' studentår i Uppsala).

Maria Cederschiöld var utrustad med en skarp intelligens. Hon hade en klar och kritisk blick. Hon såg världen och människorna mera sådana de äro än sådana de borde vara. Självständig och sanningsälskande uttalade hon städse oförskräckt sin mening. Men hennes kritik var alltid saklig och ärlig. Hennes kritiska blick var förenad med äkta godhet och hjärtevärm, och dessa drag blevo med åren de mest framträdande i hennes väsen. Hon var ovanligt fri från personlig ärelystnad och från illusioner. Den väl fullbordade arbetsdagen följdes också av en levnadsafton fri från missräkningarnas bitterhet. Hon mötte sålunda sin ålderdom med blid resignation, uppfylld av tacksamhet för vad livet hade skänkt henne.

Vi skola alltid med vördnad minnas hennes starka, nobla personlighet.

Ebba Odhner.

Ny F.-B.-F.-krets.

En förbundskrets bildades i *Falun* den 17 oktober och räknar redan 35 medlemmar. Till ledamöter av styrelsen valdes fru Märta Nisser, ordförande, fruarna Greta Bolin, Judit Holst, Signe Silow och fröken Wa Dohlwitz samt till suppleanter fruarna Bertha Westling och Greta Åhlin. Revisorer blevo fruarna Hildur Eriksson och Maja Salwén med fru Sigrid Löfgren som suppleant.

Den 38:e förbundskretsen hälsas hjärtligt välkommen!

TANDKLINIKEN

Södermalmstorg 4¹

Mottagningar: vardagar 10—1, 5—8, lördagar 10—5. Annan tid efter överenskommelse.

KOSTNADSFRI RADER. BILLIG TANDVÅRD.

Telefon 077 10. — Leg. tandläkare.

Elsa Nylin:

Småskollärarinnorna och arbetslösheten.

I EN OMFATTANDE UTREDNING har skolöverstyrelsen framlagt förslag till avskaffande av den rådande arbetslösheten bland småskollärarinnor. Flera vägar ha diskuterats: tvångspensionering av äldre lärarinnor, provisorisk sänkning av pensionsåldern från 60 till 58 år, frivillig förtidspensionering och mindre klassavdelningar. Att överstyrelsen nu stannat vid de två sistnämnda linjerna är förklarligt ur den synpunkten, att en lagstiftning, som i en eller annan form har karaktären av tvång och ekonomiskt missgynnande knappast av praktiska skäl kan företagas annat än i samband med en lönereglering. Annat är förhållandet, då det gäller frivillig avgång från tjänsten samt reducerandet av barnantalet i skolklasserna.

Vad beträffar de mindre skolklasserna, så är ju detta ett önskemål, som särskilt F.-B.-F. gjort sig till tolk för, nu senast i en resolution vid årsmötet i Östersund. Skolöverstyrelsen går emellertid icke så långt i sitt förslag ang. minskning av småklassernas elevantal som F.-B.-F. i sin nämnda resolution, nämligen 20. Men även en minskning till 24, som får överstyrelsens förord, är tacknämlig.

I den andra förordade åtgärden, den om frivillig förtidspensionering, anses större skyndsamhet än i fråga om klassminskningen vara av nöden. Och det kan vara rimligt nog

Glöm ej ÅHLBERGS

Bryggaregatan 7, om Ni behöver
möbler, mattor, armatur,
barnvagnar m. m.

Förmånliga avbetalningsvillkor. 23 04 75.

med tanke på den stora skara unga lärarinnor — omkring 1.000 — som trängas utanför skolans dörrar och ha ringa utsikt att komma in. De bli alltmer beträngda genom alla de slag i slag vidtagna åtgärder, som så starkt präglad myndigheternas handlande i skolfrågor under de allra sista åren: begränsad ansökningsrätt, centralisering av skolväsendet med åtföljande indragning av tjänster och nu sist tvångsförflyttning, för att blott nämna några, samtliga mer eller mindre i relation till krisen i befolkningsfrågan. De unga lärarinnorna ha visserligen blivit på förhand "varnade" för att söka sig till seminarierna, men man kan ju icke förvänta, att ungdomar på 17—18 år skola ha omdöme nog att överblicka en situation, som det icke, av allt att döma, varit möjligt för erfarna medlemmar av landstingsseminariernas styrelser att taga ställning till. De ha ju som bekant i stället fortsatt med att utbilda småskollärarinnor.

Är ställningen för de unga sålunda prekär, så är det ju synnerligen angeläget att söka råda bot på den uppkomna arbetslösheten bland dem. Den linje, som överstyrelsen följer vid sitt förslag här till, är helt ny. Överstyrelsen hänvisar i stort sett — undantaget är det ovan nämnda förslaget om minskade klassavdelningar — småskolekåren att inom sig själv läka de sår, som arbetslösheten slagit. Den frivilliga avgången vid fyllda 55 år anses komma att bereda en väsentlig del av de arbetslösa lärarinnorna platser under de allra närmaste åren.

Vad innebär det då att med full pension lämna tjänsten vid 55 år? Först och främst är "full pension" liktydigt med 1.440 kr. pr år i ett

för allt då naturaförmånerna bortfalla i och med pensionering. Den föreslagna anordningen anses enligt överstyrelsen vara en förmån för äldre, klena lärarinnor och en vinst för skolan. Samtliga lärare, yngre som äldre, ha lagstadgad rätt till tjänstledighet vid sjukdom mot vissa avdrag på lönen. Det är en förmån, som alla kunna begagna sig av vid behov, och om behovet skall läkare ge sitt utlåtande. "Äldre klena lärarinnor", som av styrkt sjukdom äro oförmögna att tjänstgöra, kunna då ersättas av vikarier. Vid sådant förhållande sker ingen orätt mot någon, och för staten är anordningen med vikarier icke så betungande, att ekonomiska skäl kunna tala för en mångårig pensionsutbetalning till en lärarinna, som frivilligt avgått ur tjänsten före lagstadgad tid. Frivilligheten kan nog diskuteras. Och på tryckning vore nog icke utesluten, där det funnes en lärarinna i 55-åren, hon må vara aldrig så frisk och vital, om någon ung lärarinna i trakten ginge arbetslös.

Överstyrelsen förutsätter, att en lagstiftning skulle träda i kraft redan från och med juli nästa år. Många av de lärarinnor, det här gäller, ha räknat med att kvarstå till ordinarie avgångstid, 60 år, och ordnat sin ekonomi med tanke härpå. Tidigare var deras lön 300 à 350 kr. om året, och avgångsåldern 55 år, med 150 kr. ålderdomsunderstöd årligen. Vid 1918 års lönereglering blevo småskollärarinnornas löneförhållanden förbättrade, och de mottogo även med tacksamhet förmånen av, att pensionsåldern höjdes från 55 till 60 år. Nu är det dessa äldre, som skulle få släppa till skinnet, då det gäller att avhjälpa de ungas arbetslöshet.

Man frågar sig onekligen, om det

Trådställningar till lampskärmar

för alla ändamål. Individuella förslag tillverkas. I parti hög rabatt. Elektriska monteringar.

BRAVE, Vallingatan 21, Telefon 119587

Cyklar — elektriskt — radio — lampskärmar.

icke gives några andra utvägar, genom vilka det stora överflödet av arbetskraft på småskolans område skulle kunna naturligt uppsugas av behovet, utan att de äldres rätt och trygghet äventyrades, och om det icke vore skäl att allvarligt överväga andra linjer, då en förtidspensionering i stället skulle skapa ett visst arbetslöshetsproblem hos en äldre årgång lärarinnor

Med tanke härpå tar man med tillfredsställelse del av ett meddelande om fortbildningskurser för i tjänst varande småskollärarinnor. Sådana kurser äro avsedda att taga sin början vid några seminarier redan vårterminen 1936. De lärarinnor, som komma att antagas till fortbildning, skola med bibehållen lön ersättas av vikarier, som tänkas bli unga arbetslösa. En annan tänkbar ledighet för ordinarie lärarinnor med unga ersättare i skolan kommer att inträffa, då inom en snar framtid det i många år beslutade men icke igångsatta arbetet med småskollärarinnors utbildning för folkskolestadiet kommer att sättas i verket, enligt nu framlagda förslag fr. o. m. år 1937. Bägge dessa förslag tjäna i lika hög grad skolan och barnen, som de arbetslösa, vilket gör planerna i högsta grad tilltalande.

Så är ock förhållandet med den åtgärd, som från såväl skolans och barnens som från föräldrars och samhälles synpunkt måste få det allra varmaste förord, den nämligen om elevantalets minskning i småklasserna. Vågade man hoppas på en nedskärning till 20, så vunnes därigenom så många nya arbetstillfällen för de nu beklagansvärda arbetslösa småskollärarinnorna, att deras antal kunde beräknas minska med omkring 1/3 i ett slag. Det skulle då inte behöva dröja så länge, innan proleta-

riatet bland småskollärarinnorna absorberats, helst som seminarierna nu äntligen spärrats för nyintagning.

Fortbildningskurser på två linjer äro alltså redan beslutade och i detalj planlagda. Komme så därtill effektiv minskning av småskolans klassavdelningar, så vore säkerligen åtgärderna för arbetslöshetens avskaffande tillräckliga. Slår man däremot också till med det hårda vapnet: förtidspensionering, är det måhända fara värt, att man gör för mycket på en gång och skjuter över målet.

Frågan om förtidspensionering av småskollärarinnor har emellertid en räckvidd, som man kanske vid ett flyktigt bedömande är böjd att förbise. Kåren är stor, omkring 14.000. Skulle den föreslagna förtidspensioneringen vinna burskap, bleve det med all säkerhet så, att denna tidiga pensionsålder toges till intäkt för en lägre löneplacering vid en väntande löne reglering. Det resonemanget ligger inte fjärran, att, då det visar sig att småskollärarinnor inte orka arbeta längre än till 55 år, så kan det icke vara förenligt med statens intressen och en sann sparsamhet att giva denna kår en sådan löneställning som de, vilka kunna tjänstgöra avsevärt flera år. Vore bara gärdet en gång uppgivet, så stannade kanske inte reaktionen vid de 14.000 småskollärarinnorna.

Varje liten förbättring i kvinnornas ställning i löne- och likställighets-hänseende har kostat hård kamp. Det kräves ock av oss, att vi gemensamt stödja varandras strävanden, också av själviska hänsyn, ty ingen vet, om och när turen kommer till nästa kår.

Elsa Nylén.

I Hälsingborgs polisenämnd har invalts en kvinnlig suppleant, advokaten Stina Peyron.

Sätter Ni värde på *verkligt läckert bröd*, bakat av de alla bästa ingredienser, *verkligt gott kaffe*, som Ni kan dricka i en *verkligt trivsamt miljö*? — Gå då till

Vete-Katten • Sture-Katten

Kaffebröd, Kakor, Bakelser, Tårtor och bakverk av alla slag, även Matbröd. Kaffe med dopp 55 öre. — Smörgåsar. — KAFFEREP ANORDNAS.

Kafferum Klara N:a Kyrkogata 26,
Kungsgatan 55. Tel. 20 84 05.
Sturegatan 5. Tel. 21 58 81.

Astrid Forsberg:

Nordeuropas modernaste kvinnoklinik.

Kvinnokliniken i Helsingfors.

NÅGRA AV DE SAMLANDE SAM-
hällsintressen, där tusentals finska
kvinnor insatt stor energi och en in-
tensiv aktivitet, är sjukvården, folk-
hälsan och barnvården. Knappast
något europeiskt land torde ha hunnit
så långt ifråga om en rationell väl-
ordnad folkhygien som Finland. Häl-
sosostrarna är obligatoriska barna-
vårdskonsulenter över hela landet,
nya rådgivningsbyråer för blivande
mödrar och för mödrar med småbarn
uppstår i rask takt. Den modernaste
kvinnokliniken i Norra Europa finns
i Helsingfors. Barnbördshus och gy-
nekologisk avdelning har här sam-
manförts inom samma sjukhus, där
allt in i minsta detalj är genialiskt
praktiskt, trevligt och ändamålsenligt
ordnat. Underlättande av personalens
sysslor, läkarundersökningar, labora-
toriearbete, sociala anordningar, pa-
tienternas ro och trevnad, allt har
man tagit sikte på.

Överläkaren och medskaparen till
detta sjukhus är en kvinna, landets
enda medicine professor, Laime Lei-
denius.

— För vårt vackra kvinnosjukhus
kan vi egentligen tacka våra riksdags-
kvinnor, säger professor Leidenius.
Planen till sjukhuset hade vi redan
före kriget. Men det var många hän-
delser och ekonomiska svårigheter,
som kom emellan vid realiserandet
av våra planer. Nu har vi emellertid

hunnit så långt, att vi har ett utom-
ordentligt sjukhus för kvinnor från
hela landet. Ingen som kan trans-
porteras hit, behöver dö av brist på
bästa möjliga läkarvård. Och ingen
blivande mor, som når vår klinik, be-
höver utan läkarråd och hjälp emotse
den kritiska stunden. Och just detta
rådgivningsarbete måste utvidgas, så
att det når alla landets kvinnor. Vi
håller nu på få till stånd en institu-
tion, som skall ta hand om det fysiska
mödraskyddet.

Om sig själv och sitt eget arbete är
professor Leidenius förtegen. Och
dock behöver man inte vistas i Fin-
land länge för att märka, att hennes
namn är det minst omstridda bland
bekanta kvinnors och det som näm-
nes med den största värme och re-
spekt. Hon har varit ordinarie pro-
fessor sedan 1930, men redan som
ung läkare, 1910, blev hon i egenskap
av assistent vid universitetets obstet-
riska klinik lärare för de medicine
studerandena.

— Jag är glad åt att så pass många
av våra studentskor ägnar sig åt me-
dicin, säger professor Leidenius. Vis-
serligen har vi här i Finland, där lä-
kararvodena är mycket små, större
skäl än i de flesta andra länder att
tala om ett läkarproletariat. Men ser
vi endast på arbetet och uppgifterna,
så finns ännu så otroligt mycket att

**Edw. Berggrens
Elevatelier**

David-Bagares gata 9-11 3 tr.
Stockholm.
Tel.: 10 45 33. Privat 20 55 33.

Teckning. Målning.
er mottagas under hela
studieåret.

Lisa Harne:

Engelskorna på arbetsmarknaden.

Sir Harold Bowden: "Jag är övertygad om att det icke finns någon post inom affärsvärlden eller i det offentliga livet, som icke den rätta kvinnan skulle kunna fylla lika bra som den rätte mannen."

I ENGLAND LIKSOM I SVERIGE och andra civiliserade länder regleras kvinnans ställning helt naturligt av de faktorer, som i årtal haft inflytande i detta fall: av konjunkturen och det allmänna läget på arbetsmarknaden, av männens och deras organisationers inställning till kvinnoarbetet, av kvinnornas kapacitet när det gäller de nya yrken, som växa fram, och också av den grad arbetsförhållandena äro reglerade. Av dessa är det konjunkturläget och den grad, i vilken arbetsförhållandena äro reglerade, som under årens lopp varit utsatta för de största svängningarna, medan t. ex. männens inställning på det hela taget icke undergått någon mera radikal förändring.

göra på det medicinska området. Fle-
ra av våra kvinnliga läkare har också skrivit uppmärksammade avhandlingar och är mycket duktiga inom sina respektive gebit. Vi har t. ex. en framstående kvinnlig kirurg, dr Carolina Eskelin, vi har några goda gynekologer och psykiatriker. Detta sjukhus har tre kvinnliga och sju manliga läkare. Vid klinikens kurser för med. studerande tar vi årligen emot fyrtio. Av dessa är i medeltal 7—8 kvinnliga. Detta visar propor-

Lady Rhondda, fabriksidkare.

Även om man i England av i dag icke alltför starkt förnimmer den mur, som en maskulin tradition byggt upp, vet man att den finns där, även om kvinnorna bit för bit hålla på att äntra den.

Det är en ganska dyster och föga stimulerande sanning att de engelska kvinnorna hjälpts till sin nuvarande position genom kriget, men det är en sanning, som de ofta själva verifiera. Det var kriget, som kom männen att inse vad kvinnorna duga till, om de få spänna sina krafter, det var kriget, som skaffade dem rösträtt. Man förstod med ens att det var barockt att omyndighetsförklara dem, som under dessa svåra år skött stora lasarett på egen hand eller inom andra yrken visat prov på verklig organisationstalang, uthållighet, skicklighet och mod, och att man icke längre

tionerna mellan manliga och kvinnliga läkare i landet, ungefär 20 % kvinnliga. Ingen av dem torde behöva känna sig handicappad av sitt kön.

— Det var i min ungdom en och annan äldre bildad dam kunde möta den kvinnliga läkaren med misstroende. Men när jag som helt ung tjänstgjorde på landet som kommunalläkare tog allmogen det som något självklart och naturligt, att en kvinna kunde vara doktor. Och de visade mig allt förtroende.

Arméhanddukar 86 cm.

långa, hellinne, fällade, med hängare, nästan outslitliga, passande till såväl köks- som toaletthanddukar, pris endast 6:50 duss. 3 duss. fraktfritt.

Oskarsons Lager, Kungsg. 70, Sthlm.

kunde fränkänna dem varje uppfattning om hur ett land bör styras. 1918 gick lagen om kvinnornas rösträtt igenom utan vidare efter att åren före kriget ha mött det starkaste motstånd. För kvinnor inföll dock icke rösträttsåldern förrän vid 30 år. Alltså återstodo ännu stridens dagar för kvinnorna, suffragetternas tid, då de stredo med alla vapen för att förskaffa sig rösträtt vid samma ålder som männen. Och lyckades.

Redan år 1929 visade sig verkningarna av den nya rösträttslagen. Det var första gången kvinnor hade rätt att komma in i parlamentet, och efter detta års val suttö där fjorton kvinnor, och år 1931 var antalet kvinnor i underhuset femton. Den 1929 bildade ministären hade också en kvinna som arbetsminister, Margaret Bondfield.

Av minst lika stor betydelse som rösträttslagen har emellertid 1919 års Sex Disqualification Removal Act varit för kvinnorna inom förvärsarbetet. Den öppnade nämligen alla ämbeten utom militära och kyrkliga för kvinnor, även om den gamla kända regeln fortfarande gäller, att en kvinna måste vara mera kvalificerad än en man för att alls kunna konkurrera med honom om ett ämbete. Och i praktiken finns det också en spärr för kvinnorna, som icke direkt omnämnes i lagen. De kunna t. ex. icke utnämnas till konsulater eller diplomater i främmande land, icke bli borgmästare i London, icke komma in i överhuset eller nå den administrativa graden i stats-tjänst, och icke heller kan en kvinna etablera sig som mäklare vid Londonbörsen. Däremot har börsen i Dublin en kvinnlig mäklare.

Inom vilka yrken träffar man då på den engelska kvinnan?

Om man först tittar på industrien, finner man henne som fabriksarbeterska — naturligtvis! — varav det övervägande antalet är sysselsatt inom textilindu-

Lady Astor,
parlaments-
ledamot.

strien, men man finner också kvinnor på de mera ledande posterna. England har över hundra kvinnliga fabriksledare. Inom industrien har också under senare år en ny syssla vuxit fram, vilken i allmänhet ges åt en kvinna. Så gott som varje fabrik har numera mycket omfattande välfärdsanordningar för sina anställda, och vid företag, som sysselsätta många kvinnor finns i ledningen av denna »welfare» oftast en socialt bildad och intresserad kvinna, som sköter den kvinnliga personalen. Hon är en kvinnornas personalchef med vittgående befogenheter. Hon har under sig en eller flera sköterskor och vid sin sida en läkare, ofta också denna kvinnlig. Det är förresten inom The United Kingdom förhållandevis gott om kvinnliga läkare. År 1931 fanns icke mindre än 2.810 kvinnliga medicine doktorer mot endast 477 år 1911, och kåren har varit i ständigt tilltagande.

Ett mycket stort flertal av de engelska kvinnorna förtjäna helt naturligt sitt bröd som hembiträden, affärsanställda, stenografer och maskinskriverskor eller med kontorsarbete, i övrigt som lärarinnor och sjuksköterskor, men därtill komma en hel mängd mera kvalificerade yrken, varav en hel del innebära nya land-

IDUN

ger Er varje vecka värdefulla tankar, god litteratur, angenäm förströelse och praktiska råd.

Läs IDUN

Värmelednings A.-B. CALOR

Arbetarg. 32, Sthlm. Tel. Växel 23 18 25.

Telegramadr.: Värmebolaget. Tillverkar apparater och levererar värmeledningar, alla brukliga system för ångköks- och maskintvättansläggningar, desinfektions- och steriliseringsanläggningar.

vinningar. Sakta men säkert tränga de fram och göra sin särskilda begåvning gällande: man träffar på dem som ingenjörer, skribenter, flygare, domare, annons- och reklamchefer, advokater, försäkringstjänstemän, bibliotekarier, parlamentsledamöter, poliser och direktörer för kvinnofängelser, inom vetenskapen som astronomer, kemister, botaniker, geologer och psykologer; inom olika slag av socialt arbete och givetvis inom de yrken, som man är mer eller mindre född till, d. v. s. som skådespelerskor, musiker, målariinnor, skulptriser, konstnärer på ett eller annat gebit. 1932 fanns t. ex. inom England, alltså exklusive Skottland och Irland, som föra sin egen statistik, icke mindre än 19 kvinnliga professorer.

Det är som synes icke så många yrken, där den maskulina traditionen icke fått lämna rum också för den kvinnliga ambitionen. Även om den gamla uppfattningen, att de kvinnliga yrkesutövarna äro en klass utan försörjningsplikt, med mindre behov, mindre förmåga och en lägre intelligensgrad, alltjämt finns på sina håll, gör dock den engelska sportsmannaandan att en verkligt god prestation applåderas vem som än utfört den, och detta »sportsmanship» har varit kvinnorna en god bundsförvant. För några år sedan stipulerade en kunglig kommitté att kvinnorna, när det gäller yrkesfördelningen, skola ha rätt till en »fair chans» men intet favoriserande. Därmed förstods dock ingalunda ett tillämpande av principen lika lön för lika arbete. Inom teatervärlden, arkitekturen, medicinen och juridiken kan man dock tala om att kvinnorna stå på samma lönenivå som männen och likaså inom de yrken, som egentligen innebära utövandet av en medfödd talang. Och det antal kvinnor, som bära syn för sägen att nålpenngarstandarden hör till

Amy Jonson
flygare.

en förgången tid, äro intet litet fåtal. Dock utgör till exempel en lärarinns lön fyra femtedelar av en manlig kollegas, och en fabriksarbeterska har ofta icke mer än hälften så stor lön som de manliga arbetarna, men här är det också ganska stor skillnad på arbetets art.

Löneskalan för kvinnoarbetet kan knappast kallas jämn, till stor del beroende på att detta i de flesta fall är alldeles oreglerat. Medan en fabriksarbeterska inom den industri, som betalar sämst, vilket för närvarande torde vara radioindustrien, icke förtjänar mer än 15—20 kr. i veckan, kan ackordsarbete inom en annan bransch inbringa utövarinnan omkring 200 kr. i månaden och mer. Kontorsarbete betalas i allmänhet som hos oss, men många kvinnliga sekreterare ha löner på 5—6.000 kr. om året. Som regel gäller, att det mera kvalificerade arbetet är bättre betalt än motsvarande arbete i Sverige, men man får måhända — åtminstone i London — räkna med något drygare levnadsomkostnader. Det finns ett förhållandevis stort antal engelska yrkeskvinnor med en årsinkomst på 20, 30, ja, 40.000 kr. och ett litet fåtal, som kommer upp i löner däröver.

Föreningen Handarbetets Vänner

Stiftad 1874

Möbelyger, mattor, gardiner och broderier. Renoveringar. Skolor för utbildande av vävlärlarinnor och textila konsthantverkare

rgerjarlsg. 16, Stockholm. Tel. 60 4863

Bispgårdens pepparkakor

(Tunna lunchpepparkakor)

Delikata — Hållbara, Kr. 1:60, 1:—
tillverkade efter ett gammalt recept av

KARSTENS BAGERI
Stockholm.

Kungl. Hovleverantör. Firman Grundad 1820.

Kvalitet — Valuta

Arbetsstillgången förefaller vara god inom en hel del grenar. Naturligtvis inom hushållsarbetet, på vilket område England brottas med lika stora svårigheter som Sverige. Av tidningarnas annonsspalter att döma tycks det också vara mycket gott om kontorsarbete, och inom stads- och lokalstyrelser och offentliga inrättningar ha allt flera poster öppnats för vältränade kunniga kvinnliga yrkesutövare.

Mot bakgrunden av denna utveckling förefaller det ganska anmärkningsvärt, att siffrorna från universiteten icke visa någon nämnvärd stegring i antalet kvinnliga studerande. Medan man under år 1924—25 räknade 12.881 kvinnliga studerande, har denna siffra endast stigit med ett fåtal till 12.897 år 1932—33, medan antalet manliga studenter ökat från 28.913 år 1925 till 37.258 1933.

Har man tillfälle att titta litet närmare bakom kulisserna på de olika arbetsplatserna och inrättningarna i England, skall man möta många ambitiösa och intresserade yrkeskvinnor med en lugn och målmedveten framåtanda, även om man måste ge den dam rätt, som en dag förklarade för mig, att de engelska kvinnorna icke arbeta så hårt som kvinnor i andra länder. Jag har också hört en arbetsledare från USA förklara, att en engelsk kontorsflickas prestationer icke kunna mäta sig med en amerikansk — åtminstone icke kvantitativt. Men kanske är icke heller de manliga prestationerna vad kvantiteten beträffar jämförbara med t. ex. det arbete, som numera utträttas av en svensk tjänsteman. Det är gott om folk i England och också, trots kriget, gott om pengar. Det snålas icke med arbetskraften. När ett svenskt företag kalkylerar med så och så många tusen eller miljoner kronor, kalkylerar ett engelskt med så och så många tusen eller miljoner pund.

Sir Harold Bowden yttrade helt nyligen: »Jag är övertygad om att det icke finns någon post inom affärsvärlden eller i det offentliga livet, som icke den rätta kvinnan skulle kunna fylla lika bra som den rätte mannen.» Hans yttrande kan väl knappast tagas som ett typiskt maskulint ställningstagande i denna fråga, men även om det icke står oemotsagt, står det där, och säkerligen delas uppfattningen av många engelsmän likaväl som den har motståndare även bland de engelska kvinnorna.

Befolkningskommissionen

har till statsrådet och chefen för socialdepartementet inlämnat utredning och förslag rörande ändringar i vissa delar av gällande bestämmelser ifråga om anställnings- och avlöningsförhållanden för kvinnliga befattningshavare i offentlig tjänst. Den förberedande behandlingen av detta ärende har ankommit på den delegation inom kommissionen, som har till uppgift att utreda frågan om mödraskydd för förvärvsarbetande kvinnor. I dec.-numret återkomma vi till förslaget ifråga, då detta blivit officiellt först under Herthas pressläggning.

Skriftställarinnan Anna Levertin, Oscar Levertins syster, sedan många år, bosatt i Paris, har av regeringen fått ett anslag på 800 kronor för att möjliggöra utgivandet av Oscar Levertins Callotbok på franska. Hon har nu fullgjort uppdraget, och den lilla utsökta boken försäljes på Callotutställningen i Paris.

Hultafors Fysikalisk-Dietisk-Kuranstalt 1,000 fot över havet

Behandling av *reumatiska åkommor, nervsjukdomar, mag- och tarmlidanden* samt andra *kroniska sjukdomar*. Alla moderna badformer, elektricitetsbehandling och massage. *Individuell diet*. Vegetarisk och blandad kost. Helpension. Begär utförligt prospect. Moderata priser. Inga dricksp *Överläkare: Dr. E. Garby*. Postadr. Hultafors. Tel. Borås 695, Rävlanda 68, Hultafors 16. *Under samma regim: Nyhyttans Badanst. Järnboås, öppen hela året, Ekebyholms Badanst. Rimbo, öpp. sommarm., Sthlms Fysik. Kuranst. Humlegårdsg. 18.*

Hanna Rydh:

Ryskornas rätt att arbeta.

OKTOBERHÄFTET AV HERTHA har en artikel, som heter "Rätten att arbeta är rätten till att leva", en annan rubrik lyder: "Minst 4 miljoner arbetslösa kvinnor", och i ytterligare andra uppsatser beröres svårigheterna för kvinnor att göra sina rättigheter gällande på arbetsmarknaden och oron inför den mot kvinnoarbeta reaktionära tendens, som i våra dagar ingen kan undgå att lägga märke till.

Jag hade just nyligen kommit hem från en arkeologkongress i Ryssland, när jag fick detta häfte i min hand, och en mångfald scener radade upp sig för mina ögon: Nattåget från Helsingfors hade nyss passerat Systerbäck, för första gången i mitt liv var jag kommen till Ryssland. Det säger sig självt, att jag stod med näsan tryckt mot rutan, tåget gick långsamt ty banarbeten pågick, ett lag arbetare höll på att laga banvallen, de var alla klädda i overalls, ungefär tredjedeler utgjordes av kvinnor, som skötte "korpar" och spadar lika vant, tycktes det, som några av männen. — Bland tullbetjäningen fanns en kvinna, jag vet inte, om det var signifikativt, att hon långt omsorgsfullare vände upp och ned på en av mina manliga kollegors bagage, än den manlige "tullaren" gjorde på mitt. — Vi möttes i Leningrad av en manlig "Intourist"-guide, men omhändertogs sedan helt av kvinnliga guider. Jag menar därmed inte, att vi inte kunde ströva ensamma som vi ville, utan har blott velat meddela

den i och för sig föga sensationella uppgiften, att det i Ryssland nu särdeles blommande guideyrket nära nog till 100 % tycks ligga i kvinnohänder. Det är inte bara turisterna, som behöver guider, utan också de väldiga strömmar besökande av landets egna, som t. ex. väller fram genom Sovjets talrika museer. Genom dessa guider gå alltså en mycket betydelsefull del av propaganda- och undervisningsverksamhet. — Jag gick ut på gatan och stötte ihop med en kvinnlig gatsoppare, hon var klädd i ett av de berömda vita förkläden, som så flitigt brukas vid allt slags arbete i Ryssland, och som, då det ofta är relativt rent, ger ett visst sken av pyrdlighet åt en i övrigt ganska torftig dräkt. På samma sätt var förstas gumorna utanför Kasankatedralen klädda, som satt på gatan och rensade springorna mellan gatstenarna fria från ogräs. — På museerna vimlade det av kvinnliga amanuenser, som arbetade liksom de manliga två och två, det ingår i Sovjets kontrollsystem. Men det fanns inte endast kvinnliga amanuenser utan även avdelningschefer. Den oerhört rika guldkammaren i Eremitaget förestods av en dam, mycket populär bland de utländska kongressgästerna, ty hon talade främmande språk förträffligt. Den inte särdeles märkliga, men ur pedagogisk synpunkt utomordentligt välordnade egyptiska samlingen hade en kvinnlig chef och, så vitt jag såg, helt kvinnlig personal etc. etc. — Jag vandrade hem från

Nyhyttans Badanstalt

Belägen 600 fot över havet i vacker Bergslagsnatur. Barrskogsluft. Nya badavdelningar med behandling av ischias, reumatism, nervlidande, högt blodtryck m. m. *Skodsborgsmetoden*. Vegetarisk och blandad kost. Ett 20-tal moderna rum med varmt och kallt vatten, w. c. och värmeledning. Pensionärer mottagas. Ned-satta priser 1 septemeber—1 juni. Begär prospekt. Adress: Järnboås. Telefon 13.

kongressen, och som biltrafiken inte är särskilt stor i Leningrad, gick jag väl och drömde litet för nonchalant mitt på gatan, det pinglade ilsket i mitt öra, och jag tittade upp på en kvinnlig spårvagnsförare, som skratade litet trött åt min dumdristighet. På en ledig stund mellan ett par kongressföredrag fick jag tag i min guide och begav mig i väg till Zags, det ställe, där man gifter sig, skiljs, klagar, om man inte får ut barnuppföstringsbidrag, anmäler dödsfall m. m., m. m. Jag kan inte minnas, att jag såg några andra tjänstgörande manspersoner där än ett par soldater i porten. Vi mottogs mycket älskvärt och bevittnade två "vigslar", det vill säga den ena blev aldrig av, ty sedan de båda kontrahenterna, som var mongoler, och vigselförrättaren lyckats förstå varandra någorlunda, klarades det ut, att den tilltänkta bruden var ett år för ung och fick avtåga med oförrättat ärende. Dock med gott hopp, att det skulle lyckas, om hon kom tillbaka med ett läkarintyg, ty allt tydde på, att läkaren skulle anse giftermålets legalisering som det förnuftigaste. "Vigselförrättaren" var kvinnlig, och hela förloppet bestod i uppvisande av de pass, som varje ryss måste ha, samt bådas underskrift. En skilsmässa går lika smärtfritt och kan erhållas på den ena partens begäran. Har man brått att gifta om sig, kan man ha den nya kontrahenten med, och vandra ut igen gift med en annan. Dock kan man inte utan särskilt tillstånd gifta sig mer än tre gånger i rad, ett sådant nytt tillstånd gäller dock för tre nya giftermål. Detta var en liten parentes.

I Moskva får främlingen ett starkt intryck av arbetsfart och sjudande liv. Det var vilodag, en av dessa var

Ettlag arbetare, manliga o. kvinnliga, vid Moskvas métrobygge.

sjätte dag återkommande ersättare för den avskaffade söndagen, och jag var ute och klev i god tid. Gatorna var överfulla med folk, som hade ledigt, men från en byggnadstomt hördes en bormaskin och kraftiga hammarslag. Jag gluttade in genom planket och såg där en syn, som jag tror jag sent kommer att glömma. En stor, grov, levnadslustig kvinna stod som centrum i en grupp arbetare. Hon stod litet högre än de andra, höll en kolossal slägga i sin hand och gick lös på ett väldigt stenblock, så flisorna yrde. Hon såg på något sätt skojsfrisk, men vild och framför allt jättestark ut. Jag var fascinerad av henne, men vågade inte försöka ett knäpp med min kamera. Hon väckte på nytt i mig den lilla känsla av avund, jag brukar kunna känna, när ett stort starkt stadsbud slänger den tyngsta koffert över axlarna, som vore det ingenting. Den där sortens kroppsstyrka har jag alltid ansett vara ett av de få manliga privilegier kvinnan verkligen måste finna sig i att betrakta som ouppnåeligt. — Bland de populäraste arbetarna i

ANDERSSONS

Damfrisering

Centralbadet, Stockholm.

REKOMMENDERAS.

Elegant. Förstklassig.

Foten vilar —

hela kroppen vilar
i bekvämaskor från

Lindkvist

Sibyllegatan 53 (invid Karlavägen)

Moskva är de som sprängde den ny-ligen färdiga métrotunneln. När det visade sig, att man beräknat fel och métron ej skulle bli färdig till utsatt dag arbetade de alla, män som kvinnor, på eget initiativ två hela fridagar utan att begära lön, och allt blev klart i tid.

Jag har berättat dessa förhållanden endast som fakta jag stött på, och inte därför att jag anser det som eftersträvansvärt, att t. ex. kvinnor, som vänta ett barn, är sysselsatta med stenhuggning eller andra alltför tunga arbeten. För dem som är tränade i detta hårda arbete är det dock kanske ej värre än tvättbaljan och skurhinken för den utslitna hemmaarbetande husmodern i samma situation.

Utänför mitt fack träffade jag inte så många intellektuellt arbetande kvinnor, men att de finnas är ju en känd sak. Bland ledande kvinnor är Krupskaja, Lenins maka, världsberömd och alltjämt verksam inom undervisningskommisariatet. Att Sovjet inte tvekar att sätta kvinnor på de viktigaste platser, t. ex. som sitt lands representant i utlandet, därpå har vi ju det mest närliggande exempel.

Min tid tillät mig tyvärr inte vid detta tillfälle att söka i några detaljer studera kvinnoförhållanden för att t. ex. se, i vad mån kvinnorna mer eller mindre direkt hölls tillbaka på arbetsmarknaden. Det föreföll dock, som vore man så helt inställd på att alla, män som kvinnor, skulle ha förvärvsarbete, att den saken inte längre var föremål för någon diskussion. Arbetare som arbetare, syntes vara regeln.

Vid flera tillfällen frågade jag om hemmens förhållande till barnen, och

man sade, att den hemupplösande tendens, som först gjort sig gällande mer och mer börjat rätta till sig. Trångboddheten har givetvis varit en starkt bidragande orsak att locka familjemedlemmarna till de talrika arbetarklubbarna, där man fann något av den trevnad och förströelse, som det knappa utrymmet hemma ej kunde ge. Trots allt byggande är väl inte bostadsfrågan löst — jag talar nu bara om Moskva och Leningrad, det svåra kapitlet landsbygden ligger helt utanför det lilla jag sett — men i de nybyggda husen hör en kindergarten till inredningen, där lämnar modern barnen, när hon går, och hämtar dem, när hon kommer hem. Någon befolkningskris förmodar jag man inte behöver tala om i Ryssland, där invånarantalets absoluta tillväxt utgör tre och en halv miljoner om året.

Jag frågade en intellektuellt arbetande, gift kvinna, som tillhört det borgerliga Ryssland: är ni nöjd med förhållandena nu? Hon tog ej upp frågan i hela dess vidd, man skall ej diskutera i onödan, men hon sade: vi kvinnor är glada åt vår rätt att arbeta, så som livet nu gestaltar sig i Ryssland kan hemmets skötsel ej utfylla vår tid och våra intressen. Och hon tillade nästan ordagrant: rätten att arbeta är rätten till att leva!

På initiativ av Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet har den 3 nov. på omkring hundra orter i landet hållits talrikt besökta fredsmöten ofta i samband med fredsvesper. Dessa möten äro ett led i den internationella aktion, folkens krav till regeringarna, som inleddes den 6 sept. med radioutsändningar från Genève och New York.

F. V. O:s Slöjdavdelning

Sveavägen 40, Stockholm — Tel. 20 88 18.

SJUKSKÖTERSKEUTRUSTNINGAR,

GOSS- och BARNKLÄDER

MOTTAGER BESTÄLLNINGAR

"Hjälp genom självhjälp."

Smärtfri plombering

5 kronor pr plomb.

LÖSTÄNDER och GULDBRYGGOR.

Leg. tandläkare

Ivan Nyvelius

Wästerlånggatan 64 (vid passagen fr. Kornh.-torg).

Mott. 5—8. Annan tid efter överensk. Tel. 21 80 60

Erik Swartling:

Den nyaste sociallagstiftningen.

II.

BOSTADSFÅRÅGAN.

BOSTADSFÅRÅGAN ÅR — OCH kommer väl under överskådlig framtid att förbli — ett av de mest centrala sociala problemen. Enligt en uppfattning, som icke torde ha så ringa spridning, existerar bostadsproblemet endast för städernas och andra tätbebyggda samhällens vidkommande. Eftersom ett bostadsproblem måste anses förefinnas överallt, där bostadsförhållandena icke kunna betraktas såsom ur hygieniska och sociala synpunkter nöjaktiga, innebär ett sådant påstående, att landsbygdens bostadsförhållanden i stort sett äro tillfredsställande. En dylik tes torde knappast vare sig för vårt land eller såsom en allmän regel kunna med någon större framgång försvaras. Å andra sidan kan uppenbarligen icke förnekas, att bostadsproblemet i städerna och stadslignande samhällen med hänsyn till den täta bebyggelsen företer vissa särdrag. Men sådana finnas även i fråga om landsbygdens bostadsproblem; ett av de mest betydelsefulla utgör den omständigheten, att ett i vanlig bemärkelse räntabelt bostadsbygge för närvarande ej torde vara möjligt på landsbygden, något som i avsevärd grad försvårar ingripanden från det allmännas sida för en upp rustning av landsbygdens bostadsbestånd. Även om bostadsproblemet i och för sig är detsamma — det gäller ju i ena

som andra fallet att söka ordna bostadsförhållandena på ett ur olika synpunkter tillfredsställande sätt — måste därför ingripanden från det allmännas sida för bostadsstandardens höjande följa olika riktlinjer för stad och land.

De senaste åren ha kännetecknats av en i hög grad aktiv statlig bostadspolitik. Det är min avsikt att i det följande söka lämna en resumé över de åtgärder på bostadsområdet från statens sida, som sålunda vidtagits, även om vissa av dessa vid en snäv tolkning måhända icke rymmas under begreppet social "lagstiftning".

Byggnadsindustrien anses ganska allmänt som en av våra viktigaste nyckelindustrier. Det var därför icke förvånande, att de åtgärder, vilka vidtogos för lindrande av den senaste krisens verkningar, bland annat avsågo stimulering av bostadsverksamheten. För städernas del anvisades sålunda, såsom ett led i övriga åtgärder till motverkande av arbetslösheten, medel, avsedda att utlämnas såsom lån mot högt belägen inteckningssäkerhet till bostadsbyggnadsföretag, vilka vederbörande kommunala myndigheter funnit önskvärda med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och bostadsförhållandena på orten. Då denna verksamhet i allt väsentligt avsåg att stimulera arbetsmarknaden men däremot icke att direkt tjäna några sociala syften, lämnas icke här någon närmare redogörelse för densamma. Ur social synpunkt betydelsefullt är däremot det beslut, årets riksdag fattat, angående vissa åtgärder för främjande av bostadsförsörjning åt mindre bemedlade barnrika familjer. I huvudsak innebär detta beslut, att för främjande av bostadsförsörjningen för dylika

Lida Herrgård

mellan Mariefred o. Strängnäs, 1¼ tim. bilresa fr. Stockholm. Högt, sunt läge, vacker park o. skog. Modern, komf., härliga bäddar, eleg. sällskapsrum. Prima kök. Förstkl. ref. *Fru Astrid Printz, Valsberga.* Tel.: Åker 2.

familjer staten skall bevilja lån mot låg ränta och i övrigt på förmånliga villkor samt årliga familjebidrag, avsedda för efter barnantalet på visst sätt differentierade hyresavdrag. Frågan härom har tidigare mera utförligt behandlats i denna tidskrift. Det synes då tillräckligt att här framhålla, att 1935 års riksdag anvisade 30 miljoner kronor såsom kapital till en nybildad statlig utlåningsfond (lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade barnrika familjer) samt ett anslag på 500.000 kronor till familjebidrag.

Huvudparten av de miljoner, som inom arbetslöshetshjälpens ram anvisades för bostadsbyggande, gick icke till städerna utan såsom bidrag (förbättringsbidrag) och lån (nybyggnadslån) till landsbygden. Man kan häri se en gärd av rättvisa, då landsbygden i motsats till städerna tidigare icke kommit i åtnjutande av statlig hjälp för bostadsförhållandenas förbättrande. Verksamheten med förbättringsbidrag och nybyggnadslån, vilken ännu icke avslutats, bygger på den grundprincipen, att vederbörande själv skall bidra med penningar, material och eget arbete, allt efter sin förmåga; vad därutöver erfordras lämnas — intill vissa maxigränser — av staten i form av bidrag eller (och) lån. I första hand avses icke att bereda möjligheter till nybyggnad utan till en ur hygieniska och sociala synpunkter angelägen upprustning av landsbygdens bostadsbestånd. Nybyggnad skall endast äga rum för uppförande av nya bostäder i stället för förut befintliga, bristfälliga bostäder. Med hänsyn till verksamhetens kraftiga socialhygieniska inriktning handhas densamma på de olika orterna av hälso-

vårdsnämnderna, vilka härigenom kommit att ägna bostadsförhållandena ett intresse, som tidigare på de flesta håll så gott som helt saknats. Verksamheten har erhållit en betydande omfattning och de mycket betydande belopp — tillhoppa 33 miljoner kronor — som anvisats för ändamålet, förslå icke för ansökningarna. Envar som varit i tillfälle att konstatera de rent av häpnadsväckande missförhållanden, som på sina håll utmärkta bostäderna på landet, inser den stora betydelse ifrågovarande rörelse måste tillmätas.

De nu skildrade åtgärderna till förbättring av landsbygdens bostäder ha närmast haft karaktär av engångsåtgärder, såsom sådana motiverade av krisen på arbetsmarknaden. För deras fullföljande för framtiden, om än i starkt förminskad skala, har emellertid 1935 års riksdag beslutat upprätta en fond för lantarbetarbostäder med ett begynnelsekapital av 250.000 kronor, avsedd för utlämnande av billiga lån till lantarbetsgivare o. a. för uppförande av goda lantarbetarbostäder. Därjämte föreligger ett riksdagen ännu icke underställt förslag, avseende att bidrag av statsmedel skulle ställas till hälsovårdsnämndernas förfogande för att bereda dem hjälp i arbetet för sunda bostadsförhållanden.

I detta sammanhang må även omnämnas den genom beslut av 1933 års riksdag påbörjade arbetarsmåbruksrörelsen, som åsyftar att bereda skogsarbetare och med dem likställda arbetare ökad förmåga till självförsörjning genom förvärv av jord i och för nybildning av småbruk, avsett att skötas vid sidan av förvärvsarbetet. I sådant syfte utlämnas lån från en fond, arbetarsmåbrukslånefonden,

Zanders Damfrisering.

Stan's elegantaste — rekommenderas.
JOHN ZANDER, *Frisörmästare*
Guldm. o. Dipl. Paris, Wien, Berlin,
München.

Humlegårdsg. 22, 1 tr. Tel. 62 16 16.

Man spricht deutsch.
English spoken.

Norrköpings Stuvlager

Klädeshandel. Barnhusg. 4, Stockholm.
Ingen butik. Inga omkostn. **DETTA OR-
SAKEN TILL VÅRA BILLIGA PRISER**

Ny litteratur.

Vanlig anständighet.

LUSTIGT OCH
lyfndigt ställer
»Juninattens» författarinna i sin nya bok med den bestickande titeln »Vanlig anständighet» upp två kvinnotyper mot varandra. Den ena känner vi igen både från »Juninatten» och dussintals andra romaner för att inte tala om alla filmer. Hon är den tjugande äventyrerskan, som kastar smörgås med sina minnen och byter namn och nationalitet, som hon byter klänning. Hon är den absolut rotlösa typen, och frihetsidealet har hon drivit in absurdum. Hennes motsats, bokens hjältinna, är och förblir den svenska herrgårdsflickan Ebba Nordenstråle, hur än ödet handskas med henne. Nu har det mindre lyckligt inpassat henne i ett franskt medelklassäktenskap som hotellveteranen m:me Blanches svärdotter. Visserligen stannar hon likt sina karolinska förfäder på sin post och segrar genom den frihet, som är lagens högsta fulländning. Men samtidigt är hon så starkt roftast i sin ursprungliga miljö, att doften av svenska

vars storlek för närvarande utgör 10 miljoner kronor. Det kan förväntas, att denna verksamhet skall åstadkomma en icke obetydlig höjning av bostadsstandarden bland ifrågavarande säsongarbetargrupper.

(Forts.)

klöverbullar och majbrakor, tonerna av valsen på logen stör henne mitt i den halvfrusna, halvfattiga depressionsvåren på Rivierahotellet. När Ebba och hennes svenske vän, löjtnant Gunnar, talar svensketsideal blir det nog lite för klichéartat, à la illustrationer till Odhners historia. Men bakom talesätten rör sig den levande styrkan, viljekraften och redbarheten, det bästa som germansk kultur genom århundraden framskapat och lämnat i arv.

När man läser Tora Nordström-Bonniers bok kommer man ibland att tänka på Vicki Baum. Den svenska författarinnan är på samma sätt sakligt underhållande och illusionsfritt romantisk. Men Tora Nordström-Bonnier blir aldrig så andlös i sitt tempo. Hon ser realistiskt och rättvist på sina modeller, hon är spirituellt och kvick, formar stundom rent av minnesvärda aforismer och förfaller aldrig till banalt stilkoketteri.

Tora Nordström-Bonnier: Vanlig anständighet. Bonniers Förlag.

Vardagslegend.

INTE UTAN EN känsla av andakt närmar man sig sista sidan i Irja Browallius' debutroman. Detta är ju inte bara den realistiska krönikan om Josefs vardagsliv, om italienaren med den norska dialekten på tungan, som står och

gjuter gipskattor i sin verkstad på Söders höjder för att ge bröd åt sina två döttrar och sin hustru, den redbara, svenska bondkvinnan Stina. Det är tillika en vardagslegend om fattigmans

Filips

Konditoriet för alla

Var Ni än bor kunna vi tack vare våra välbelägna butiker snabbt betjäna Eder.

Ni blir alltid belåten med inköpen

FILIPS KONDITORI

Regeringsgatan 27—29. Best.-tel. 1145 11.
Norrtullsgatan 10. " " 336294.

Du köper billigt

i MYRORNAS FÖRSÄLJNINGSLOKAL, Bondeg. 94, Möbler, Säng- o. Gångkläder, Husgeråd, Kok- o. Koparkärl, Gasugnar o. Kaminer, Armatur för fotogen o. elektriskt, Antikviteter, Tavlör, Böcker o. Prydnadsaker m. m. — Försäljning sker onsdag o. fredag mellan kl. 10 f. m.—5 e. m. samt lördagar 10—12 f. m.
FILIAL: Luntmakaregatan 74. Affärstid 9 f. m.—6 e. m., alla helgfria dagar.

glädje och lycka, samvetskamp och frid. Josef gipsmakaren är en sagofigur med hetare blod, annan hårfärg, starkare temperament, färgrikare fantasi och på samma gång innerligare och bigottare religiositet än den skarpögda, kloka kvinnan vid hans sida. Dessa två typer representerar två drag i Irja Browallius författarkaraktär. Denna författarinna har humor, verklighetssinne och en kraftfull, realistisk berättartalang. Men hon saknar inte heller Josefs gudomliga fantasi och mänskliga värme. Som människoskildrare har hon nått längre och djupare i sin roman än i fjolårets välberättade noveller.

Irja Browallius: Josef gipsmakaren.
Bonniers Förlag.

Astrid Forsberg.

Korta romaner.

”SYRLIGT kvicka i tonen och virtuosa i sin litterära teknik” har man sagt om *Rebecca Wests* fyra korta romaner, sammanförda under titeln *Den sträva rösten*.

(Hugo Gebers förlag.) Andra hälften av det omdömet skriver jag utan tvekan under men inte den första. Rebecca West är inte bara kvick, hon är rolig på ett sätt som stundom påminner om Rose Macaulay. Det vimlar av säkra och suggestiva bilder av den trivsamma art som gör att man stoppar upp i läsningen för att känna efter hur riktiga de äro. »Hur mår din man? — och så stod han tyst bredvid mig medan jag kände mig som en brevlåda där en tankspridd

individ släppt ned försändelser som han skulle ha lust att ta upp igen för att kontrollera att han i laga ordning adresserat och frimärkt dem.» Men Rebecca West är inte syrlig, hon är inte virtuos i betydelsen skicklig men kallsinnig. Tvärtom lyser där igenom en omiskännlig värme som ibland gränsar till gripenhet inför de slående amerikanska öden hon tecknar. Undantag utgör dock novellen numro tre »Världens salt», där plumsar hon ned i en mystifik originell banalitet.

Noveller.

EVA BERG SKRIVER ÅRSTIDSBÖCKER. »Ungt äktenskap» lämnade efter sig en känsla av stark och frisk vinter, »Sommar i skärgården» har jag inte läst men förmodar den gav åtskilligt av den svenska sommaren. I ett par av de främst placerade novellerna i *Brudbröd* (Wahlström & Widstrands förlag) tror man att det skall bli höst, man småhuttar och trivs med stämningen i både *Novemberskog* och *Nattlig vandring*. Men det blir inte höst, det blir överhuvudtaget inte mycket. Resan till fjärran land är positivt bra, *Främlingar* är positivt dålig men den stilens pålitlighet som dokumenterade sig redan i »Ungt äktenskap» finns även här. Men som samling är *Brudbröd* besynnerligt likgiltig.

B. A.

Amerikanskorna söka få uppsatt en byst av Susan B. Anthony i "American Hall of Fame", New Yorks Pantheon, som f. n. rymmer byster av 58 män och 7 kvinnor. För övrigt driva de amerikanska kvinnorna en livlig propaganda för att få kvinnlig president. En organisation har bildats för ändamålet, och man hoppas innan årets slut kunna notera 300.000 medlemmar.

Konststoppningsboden,

"STOPP OCH LAPP"

Runebergsgatan 1, Stockholm. Tel. 21 97 99.
Konststoppar kläder, schalar, spetsar m. m.
Mattor och kelim lagas efter orientalisk metod.
Silkesstrumpor uppmaskas. — Kemisk tvätt.
Fackutbildad personal. Billiga priser. Vålgjort arbete.
Kom ihåg, allt kan lagas. "Ring så hämta vi"
Från och till landsorten pr postpaket.

En demokratisk tronföljerska.

PRINSESSAN JULIANA, HOLLands unga tronföljerska, har mycket att tacka kvinnosakens pionjärer. Visserligen skulle hon väl dem förutan ha blivit vald till ordförande i det nederländska röda korset efter sin far och likaså skulle hon nog också utan deras tillskyndan ha utsetts till beskyddarinna för den nationella kriskommittén. Men utan pionjärernas vägröjningsarbeten skulle hon knappast som tronföljerska fått arbeta vid sin skrivmaskin med vanligt byråarbete som vilken annan ung flicka som helst, som ägnar sig åt olika grenar av socialt arbete, eller fått bedriva sina akademiska studier precis lika fritt och självständigt som vilken annan av sina jämnåriga flickbekanta som helst. För 70 år sedan fingo kvinnorna tillträde till de holländska universiteten.

Under de två studieåren vid Leidens universitet intog prinsessan ingen som helst undantagsställning, varken i allvar eller skämt. Hennes studiekamrater ha ännu en djupt rotad plats i hennes hjärta, och hon besöker dem ofta utan ceremonier. Vid ett officiellt besök för någon tid sedan i en av de sydligare provinserna förbehöll hon sig uttryckligen en halv dag privat, som hon ville använda för att besöka en f. d. studiekamrat från Leiden, numera välbestämd luthersk pastor. (I en del trossamfund i Nederländerna kunna kvinnor nämligen bekläda även prästerliga ämbeten.) När kvinnliga studentföreningen i Leiden firade sitt sjunde lustrum i våras, deltog prinsessan Juliana i jubileet med liv och lust.

Den nederländska tronföljerskan är mycket populär inte minst på grund av

Kvinnorna i Stockholm och förvärvsarbetet.

Den av fil. kand. Karin Bergman i samarbete med docenten Karin Kock verkställda undersökningen fortsätter här nedan från okt.-numret.

VI.

STUDERAR MAN SAMMANSÄTT-ningen av gruppen Industri, finner man att den övervägande delen av de förvärvsarbetande kvinnorna inom denna grupp utgöres av arbeterskor, och förändringar i arbeterskornas antal och civilståndsfördelning blir därför av avgörande betydelse för hela gruppen. De gifta arbeterskornas andel av samtliga industriarbeterskor har visserligen ökat avsevärt, från 18 till 26 %, men denna stegring är väsentligt mindre än för andra yrken. Medan hela antalet gifta yrkesarbetande kvinnor stigit med 128 %, d. v. s. mer än fördubblats, stannar ökningen för de gifta industriarbeterskorna vid 61 %. Den relativa ökningen för företagare och

sin anspråkslöshet. Hon och hennes mor åka skridsko i ispalatset i Haag eller företaga en cykeltur tillsammans som vilken annan mor och dotter som helst. Kommer härtill, att prinsessan Juliana är en synnerligen intelligent — hennes doktorsgrad lär ej vara obefogad — och spirituellt ung dam, så förstår man mycket väl, att hennes landsmän och landsmaninnor omfatta henne med känslor av både tillgivenhet och beundran.

Lision Modesalong för damhattar

Nybrogatan 14 Tel. 62 23 79

Innehavarinna fröken *Lisa Johansson*, som förut under många år förestått NK:s damhattavdelning och alltså har stor erfarenhet inom branschen.

Barnhemmet Eurenii-Ljungcrantz' Minne. Spädbarnshemmet.

Tillhörande Stockholms stad.

SKANEGATAN 118, STOCKHOLM. TEL. 40 31 19. Elever mottagas för praktisk och teoretisk undervisning i spädbarnsvård och vad därtill hör. Varje kurs varar 4 månader. Prospekt erhålles på begäran hos hemmets föreståndarinna. Kursen berättigar till inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen.

kontorspersonal inom industrien är däremot högre än medeltalet. Om man vill förklara den i föregående artikel omtalade företeelsen av en starkare förskjutning från industri till handel för de gifta kvinnorna än för de ogifta, kan resonemanget därför bekrästras till arbeterskorna och de anställda inom "handeln". Av nedanstående tabell framgår de förskjutningar som inträtt sedan 1920 inom dessa grupper.

	Ökning i %	Giftn i % av samtl. 1920 1930	
Industriarbeterskor ..	61	18	26
Kontorspersonal i in- dustrien	288	8	18
Kontorspersonal i han- deln	266	6	17
Butikspersonal	280	8	18
Lagerarbeterskor ...	170	27	36
Hotell- o. restaurang- personal	431	5	17

Man finner härav att de gifta kvinnornas andel ökats synnerligen kraftigt inom kontors-, butiks- och restaurangpersonalen, medan lagerarbeterskornas andel i stort sett företeer samma utveckling som industriarbeterskornas. Då det knappast finnes någon anledning antaga, att arbetsförhållandena inom dessa olika områden skulle ha förändrats under decenniet i den riktningen, att de förstnämnda yrkena blivit mer lockande för de gifta kvinnorna, måste orsaken sökas på annat håll. Ett undantag utgör möjligen restaurangrörelsen, enär med den fria bostadens borttagande som löneförmån arbetet göres tillgängligt även för de gifta kvinnorna i högre grad än tidigare. Huruvida arbetsgivarnas inställning till den gifta arbetskraften inom dessa områden undergått någon förändring, som påverkat de gifta kvinnornas möjligheter till anställning, undan-

drar sig även bedömande.¹ Den huvudsakliga orsaken till den påtalade förskjutningen får därför sökas på annat håll, och närmast till hands ligger då den frågan, från vilka socialgrupper de förvärvsarbetande gifta kvinnorna rekryteras. Ett svar på denna fråga fordrar ett detaljerat material med möjligheter till fördelning efter männens yrken och inkomster samt kvinnornas utbildning. Något sådant material finnes ej nu tillgängligt, och man får därför nöja sig med en uppdelning på stora grupper och med vissa sannolika antaganden.

Genom att fördela de gifta männen på de olika yrkesgrupperna, får man ett mått på hustrurnas antal inom dessa. Vidare finnas uppgifter om antalet hustrur utan yrke med fördelning på männens yrken. Kombinerar man dessa data, erhåller man en approximativ uppdelning av de gifta förvärvsarbetande kvinnorna efter männens yrken. Procentsiffrorna i nedanstående tabell ange, hur stor del de gifta förvärvsarbetande kvinnorna inom männens olika yrkesgrupper utgöra av samtliga hustrur. Tabellen ger sålunda ej någon upplysning om kvinnornas yrkesval.

Gifta yrkesarbetande kvinnor med fördelning på männens yrken.

	I % av samtliga hustrur	
	1920	1930
Industri och hantverk ..	17,5	28,4
Handel m. m.	13,7	29,5
Samfärdsel	13,5	25,9
Allmän tjänst o. fria yrken	15,1	28,9
Industri: arbetare	17,7	30,8
Summa	15,8	28,3

¹ Man kan möjligen räkna med att fördelkontrollen ökat de gifta kvinnornas användbarhet inom yrken, där de ha direkt med allmänheten att göra, t. ex. såsom expedit, uppapperskor o. dyl.

LIPTONS THE

är bäst

Tabellen visar en mycket intressant förskjutning. Medan år 1920 den största förvärvsintensiteten förefanns bland hustrur till män anställda inom industrien och närmast bland hustrur till män inom allmän tjänst och fria yrken, hade år 1930 handeln (inkl. bank- och försäkrings- samt restaurangrörelse) kommit upp på främsta platsen med industrien på tredje plats. Ökningen av de gifta kvinnornas förvärvsarbete har sålunda varit svagare inom industribefolkningen än inom övriga här medtagna näringsgrenar. Samma resultat erhåller man, om man särskiljer industriarbetarna från övriga inom samma grupp.¹ Denna utveckling, som ej är egenartad för vårt land utan framträder kanske än mer markerad i andra länder, t. ex. England, beror dels på att hustrurnas yrkesarbete utanför hemmet är en företeelse, som tidigast framträdde inom industriarbetarklassen och som först på senare tid och då i mycket hastig takt trängt in även inom andra socialklasser. Vidare torde den successiva höjningen av industriarbetarnas inkomststandard taga sig uttryck i, att hustrurna i mindre grad än tidigare söka sig arbete utom hemmet. Detta är förklarligt, ty ju lägre familjeinkomsterna äro, ju tyngre blir dubbelarbetet för hustrun. En inkomstökning för mannen kommer därför i de flesta fall att få till resultat, att hustrun stannar inom hemmet eller söker sig ett lättare arbete. Även om detta i vårt land ännu ej lett till en minskning i förvärvsinten-

siteten hos de gifta kvinnorna inom industriarbetarklassen, tar det sig uttryck i en *mindre* stegring än inom andra socialklasser. Den relativa standardsänkning, som inträtt för vissa kategorier inom medelklassen, liksom bortfallandet av vissa fördomar och traditioner, har å andra sidan bidragit till en starkt ökad förvärvsintensitet hos de gifta kvinnorna inom denna socialklass.

Man kan anse sannolikt att kvinnorna inom medelklassen huvudsakligen söka sig till kontors- och förvaltningsarbete, till affärer som expediter m. m. Då man vidare kan antaga att industriarbetarnas hustrur i stor utsträckning arbeta inom industrien samt i det mindre kvalificerade arbetet inom handeln, skulle man kunna finna förklaringen till den olikartade utvecklingen mellan gifta och ogifta kvinnor i en förändring på utbudsidan. Denna förändring innebär att de gifta kvinnor, som nu uppträda som förvärvsarbetande utom hemmet, i allt större utsträckning komma från andra socialgrupper än tidigare. Denna slutsats grundar sig visserligen på ett statistiskt material, som vad jämförelserna mellan olika år beträffar, måste behandlas med försiktighet, men den stärkes av de iakttagelser som man erfarenhetsmässigt kunnat göra och som även kunnat statistiskt påvisas i andra länder.

Man har sålunda att göra med två tendenser inom kvinnoarbetet: 1) den för alla kvinnor konstaterade förskjutningen från industri till handel, som beror dels på en ökad efterfrågan från handelns sida och dels på en med utbildnings- och andra förhållanden förändrad inriktning av utbudet, samt 2) den speciella förändringen i de gifta kvinnornas utbud, vilken fördes-

¹ Förklaringen till att procentsiffran för gruppen i dess helhet har ökats mindre än för arbetarna, finner man i det förhållandet, att arbetarnas andel nedgått från 84,5 % till 82,8 %.

Infört genom Stockholms Läkarförening

Doktor OLAUS BYSTRÖM

Allmän praktik

Närkesgat. 2 (hörn. av Södermannagat.) Tel. 431715

Mottagningstid vardagar 11—1 o. 5—6.

Förbundets kommittéer

och styrelser för dess
institutioner o. fonder.

Kommittén för lagfrågor: doktor Alexandra Skoglund, advokaterna Mathilda Staël von Holstein, Ruth Stjernstedt, Märta Wikström, fröken A. Thorstenson, fru G. Törnell.

Stipendieinstitutionens förvaltningsstyrelse: direktör M. Carlson, ordf., fru E. von Eckermann, direktör C. Juhlin Dannfelt, bankdirektör G. Lagercrantz, fröken S. Laurell. Suppleanter: direktör G. Indebetou, fru E. Odhner.

Stipendienämnden: fru E. von Eckermann, ordf., fru A. Bergenstråhle, direktör M. Carlson, fru S. Elmquist, fröknar S. Laurell, S. Leijonhufvud, fru E. Odhner, fröknar L. Rosenberg, A. Thorstenson.

Rimforsaseminariet: av lantbruksstyrelsen utsedda: landshövding K. Tiseliuss, ordf., och jordbrukskonsulent J. Hagman; av Fredrika-Bremer-Förbundet utsedda: fru L. Dyrssen, fröknar L. Nathorst-Böös, I. von Plomgren; enligt reglementet självskriven: föreståndarinnan för seminariet E. Dyrssen.

Lanthushållsskolan Storgården, Rimforsa: samtliga medlemmar av Rimforsaseminariets styrelse samt fruar A. Ekman, K. Gezelius och skolans föreståndarinna L. Risberg.

Lanthushålls- och trädgårdsskolan Apelryd, Båstad: av lantbruksstyrelsen utsedda: landshövding A. Mörner, ordf., och agronom G. B. Eliasson; av Fredrika-Bremer-Förbundet utsedda:

sas vidkommande stärker tillströmningen till handeln på industriens bekostnad.

(Forts.)

rektor Maria Aspman, fruar R. Nilsson, L. Dyrssen; självskriven ledamot: skolans föreståndarinna K. Härstedt. Suppleanter: fru A. Holger, ingenjör L. Nobel.

Skolan för kvinnlig yrkesutbildning: doktor Karolina Widerström, ordf., rektor för skolan rektor Maria Aspman, fröken K. Hesselgren. fru D. Hübner, fröken S. Löf, fru S. Qvarnström, fröken A. Thorstenson.

Sjukvårdskommittén i Stockholm: fröken S. Ulrich, hedersordf., fru R. Schürer von Waldheim, ordf., fröknar B. Almquist, I. Blomstedt, K. Fjetterström, M. Leijonhufvud, doktor R. Naucelér, professor G. Söderlund, fröknar B. Wellin, G. Mueller, byråföreståndarinna.

Övriga sjuksköterskebyråers styrelser:

i Göteborg: doktor Per Arnell, ordf., doktor E. Belfrage, fru B. Burman-Andersson, fröken E. Dickson, doktorer Torsten Forsblad, Gädda av Geijerstam, fru E. Jansson, fröken A. Lönnerblad, fru M. Mannheimer;

i Umeå: doktor W. Möller, ordf., fruar E. Grafström, G. Hellström, E. Lindgren, doktor P. G. Lundgren, kyrkoherde E. Silén, fru O. Wiklund, fröken I. Öqvist, syster A. Markow, byråföreståndarinna;

i Linköping: doktor T. Theorell, ordf., doktor L. Möller, landskamrerare E. Stårck, syster A. Svensson, fruar E. Söderqvist, E. Tiseliuss, doktor N. Wranne, och fru M.-L. Lundberg, byråföreståndarinna;

i Jönköping: fru K. Bendz, ordf., fröken E. Aulin, doktor L. Bergström, syster E. Engström, doktor A. Eurén, doktor Å. Schéle, fruar L. Sterner och B. Warberg, syster A. Andersson, byråföreståndarinna;

i Västerås: landshövding W. Murray, ordf., rektor Hj. Bosson, doktor G. Fjellander, fru H. Silverstolpe, sjukvårdare J. O. Waas, syster F. Andersson, byråföre-

EMALJ-ÖGON

tillverkas och inpassas efter natur eller insänt prov. av C. Müller-Welt, Stockholm, Jac. Westingsgat. 8. Tel. 53 23 51. Behandling av patienter sker enskilt och ej i närvaro av andra. Kr. 25:— å 30:—. Även "färdiga ögon" säljas. Kr. 10:— å 15:—. Mottagn. i Stockholm beställas pr tel. 53 23 51 eller skriftligen.

ständerinna. Suppleanter: doktor A. Bjure, stationskarl K. Ingemarsson, syster H. Nordell;

i Falun: doktor J. Waldenström, ordf., systrar O. Granath, G. Lundström, fru M. Nisser, grosshandlare Nordkvist, doktor E. G. Sjögren. Suppleanter: syster A. Aronson, kommunalkamrer J. H. Backelin, syster G. Söderström, fru S. Zethelius;

i Sundsvall: docenten E. Ljunggren, ordf., doktor G. Hedberg, instruktionssköterskan M. Lindkvist, fru M. Strömberg, I. Wärn, fröken S. Markow, byråföreståndarinna;

i Karlstad: doktor S. Örström, ordf., syster A. Jonsson, fru E. Lovén, L. Pettersson, H. Severin, doktor J. Svensson;

i Östersund: doktor A. Odelberg, ordf., fru G. Cederberg, E. Johansson, syster G. Lidman, fru R. Romanus, S. Söderberg.

Kommittén för Fleetwoodska fonden: direktör C. Juhlin Dannfelt, fröknar I. von Plomgren, E. Rappe, A. Reuterskiöld, I. Sundelius, S. Ulrich.

Kommittén för H. o. E. Zanders pensionsfond: fru H. Berg, fröknar I. von Plomgren, S. Ulrich, K. Wall.

Kommittén för kvinnliga kontoristers semesterfond: fröknar E. Ekström, M. Lindgren, E. Rheborg.

Kommittén för Hedda Karlholms rekreattionsfond: härads-hövding E. Carlgren, fru R. Schürer von Waldheim, advokat Mathilda Staël von Holstein, fröken A. Thorstenson.

Kommittén för granskning av lånehandlingar: direktör C. Juhlin Dannfelt, advokat Mathilda Staël von Holstein, fröken A. Thorstenson.

Kommittén för social upplysningsverksamhet: fru K. Fjällbäck-Holmgren, doktor Gulli Petrini, fröken A. Thorstenson.

Nya förbundsmedlemmar

Borås: fröken Karin Bergendahl, fröken Märta Lundbohm, *Fritsla*.

Falun: fru Ingrid Frisell, syster Ossie Granath, *Grycksbo*, fröken Hilma Göransson, *Dala-Järna*, fru Mimmi Jernberg, fru Maja Munktell, *Grycksbo*, fru Greta Sanner, fröken Elisabeth Tingvall, fru Bertha Westling, fröken Johanne Zenthen.

Karlstad: fru Karin Andersson, fru Elisabeth Jansson, fröken Britta Schenström.

Linköping: friherrinnan Barbro Liljencrantz, fru Kjerstin Schenström.

Lund: doktor Asta Bergendahl, fru Willy Rodhe.

Malmö: fru Majken Billjer, fru Inga Haglund, fru Thyra Holmberg, fru Märtha Malmros, fru Vera Olsson, fru Margit Alburn.

Mjölby: fru Ingrid Johansson, fru Sigrid Ohlsson, fru Ellen Svensson.

Norrköping: fru Wilma Bartels, fru Hildur Bergström, fru Annie von Elern, fröken Gerd-Louise Gavrell, fröken Margareta Olsson, fröken Emmy Reventberg, fröken Rut Ritzer, fru Maja Sandlund, *Åby*, fröken Greta Zetterlund, *Kneippbaden*, fru Elsa-Lena Östman.

Nyköping: fru Ester Eklund, fru Elsa Gejrot, fru Märta Hogner, fru Margareta Sjöberg.

Stockholm: fröken Edith Edgren, fru A. Ch. Ewertz, fru Karin Franck, fröken Märta Grandinson, fröken Ester Gustafson, fröken Gerda Gustafsson, fru M. Lagerheim-Romare, *Stocksund*.

Sundsvall: fru Anna Johansson, fru Johansson, *Vivstavarv*, fru Rut Jung, fru L. Schibbye, *Svartvik*, fru Inger Waern, *Svartvik*.

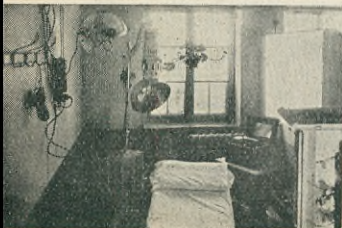
Julens härold, illustrerad kalender, är ett förebud till den stundande stora högtiden och utkommer nu med sin tjugonde årgång. Redigerad av Lewi Pethrus och G. E. Söderholm, innehåller den en samling berättelser bl. a. om den svenska skolan i Jerusalem och uppbyggande artiklar av skilda författare, däribland Sven Lidman.

LEKSANDBADET

(Fysikalist Kuranstalt) Tel. 226. LEKSAND

Behandl. enl. Skodsborgs välkända metod, utrustat med alla badformer. Helinack. (även diet). Öppet året om. På platsen finnes 3 läkare. — Annex: STRANDVILLAN med den härligaste utsikt över Dalälven, alla moderna bekvämligheter. Varmt och kallt vatten. Ref. STF. Prospekt på begäran.

Vördsamt HILMA NIURO, Ex. Sjuksköterska.

F.-B.-F.-kretsarna.

Boråskretsens första höstsammanträde ägde rum d. 20 sept. i den av kretsen för årets sammankomster förhyrda lokalen Wickelbergs Källare. Fru Beth Bohlin lämnade därvid en medryckande skildring av F.-B.-F:s årsmöte i Östersund. Vid tesamkvämet, som följde, höll målarinnan fru Anna Cervin ett kåserande föredrag om "Konsten genom tiderna", varvid hon särskilt uppehöll sig vid den moderna konsten. En livlig diskussion följde.

Den 15 okt. hade kretsen nöjet höra fru Ingrid Wollin från Stockholm, som till utmärkt vackra ljusbilder berättade om sina minnen och upplevelser från en treårig vistelse i Nordafrika.

Gävlekretsens höll den 4 okt. ett talrikt besökt sammanträde på hotell Baltic. Genom vårens tombolaloteri, framhöll ordf. fru Anna Klingberg bl. a., är kretsen nu i stånd att utdela två årliga stipendier till unga flickor för yrkesutbildning och studier. Fru Törjeson, som jämte fru Gerda Modén representerade kretsen vid årsmötet i Östersund, lämnade härefter en ingående redogörelse över mötet.

Halmstadskretsens samlades igen efter sommaren den 18 okt. Sedan ordföranden, fröken Anna Ljungberg, redogjort för årsmötet i Östersund, höll fru Ingrid Wollin föredrag, belyst med skioptikobilder, om Touggurt, en civilisationens utpost i Sahara. Efteråt kaffe och samkväm.

Hälsingborgskretsens hade sitt första höstsammanträde den 20 sept., då ordf. fröken S. Wennberg gav en medryckande framställning av årsmötet i Östersund. Fotografen fröken E. von Heideken kåserade om sitt yrke och hade ordnat en konstnärlig utställning av porträtt.

Den 10 okt. hade kretsen besök av advokaten Mathilda Staël von Holstein, som på inbjudan av ett flertal av stadens kvinnoföreningar höll ett föredrag om "polis-systemens verksamhet". Då frågan om polis-system i Hälsingborg är aktuell, hade en talrik publik infunnit sig, som med livliga applåder tackade föredragshållarinnan för

det både sakrika och humoristiskt framförda föredraget.

Universitetscirkeln i konsthistoria började den 23 sept., varvid docent A. Borelius, Lund, föreläste över "Frankrikes konst under 1700-talet". Den 29 sept. besöktes den stora franska 1700-talsutställningen å Charlottenborg, Köpenhamn, med docent Borelius som ciceron.

Karlskronakretsen var kallad till "Assemblé" i Blekinge museums högre ståndsavdelning den 10 okt. Ett 100-tal damer, däruv många skrudade i vackra dräkter från föregående århundradet, samlades kring festligt dukade bord. Fru Astrid Bergstrand berättade om årsmötet i Östersund. Därefter förekom uppläsning samt musik.

Karlstadskretsens har haft två sammanträden i höst. Den 8 okt. lämnade fru E. Lovén en redogörelse för årsmötet i Östersund, varefter redaktör M. Hellberg inledde en diskussion om Ni-frågan, som blev mycket livlig. Den 29 okt. höll fröken Jeanna Oterdahl föredrag om Ensamhet och människogemenskap, och så många medlemmar hade kommit tillstädes för att lyssna till fröken Oterdahl, att den sedvanliga lokalen knappast förmådde rymma dem. Fru E. Gustaver sjöng fröken O:s psalm "O, Du, som ser, o, Du, som vet . . ." — Båda kvällarna avslutades med tesupé och samkväm.

Kristianstadskretsens hade den 14 okt. tillsammans med 7 av stadens övriga sammanslutningar inbjudit teol. o. fil. kand. fru Ester Lutteman till ett föredrag över ämnet: "Bevara och förvärva — ett problem för individer och rörelser". Det tankeväckande ämnet mottogs mycket väl av en tacksam publik.

Kretsen sammanträdde den 1 nov., varvid fru Ingrid Wollin på inbjudan av kretsen samt stadens Husmodersförening och Föreningen för svensketens bevarande i utlandet höll ett intressant och livligt uppskattat föredrag om "Ett svenskt hushåll i en oas i Sahara".

Landskronakretsen hade möte d. 29 okt. Föredrag hölls därvid av fru Ing-

En läckerhet
 på lunchbordet som smörgåsmat eller varmrätt
 är

KORV

WESTBECK'S

Hygienisk förpackning
 Finnes i alla välsorterade livsmedelsaffärer

rid Wollin, som på ett instruktivt och medryckande sätt berättade om "Touggourt, en civilisationens utpost i Sahara". Föredraget beledsagades av vackra ljusbilder. Därefter vidtog samkväm med tesupé, sång, musik och en sångsketch, "Kvinnan av i går och i dag".

Lundakretsen hade den 8 oktober sitt första sammanträde för hösten under ordförandeskap av fru Carola Eklundh.

Sedan en del interna kretsangelägenheter behandlats, lämnade fru Karin Mortensen en redogörelse för årsmötet i Östersund. Därpå följde en roande och instruktiv sketch: "Hur skall jag uppfostra min Amalia?", uppförd av professorskan Hedvig Lidforss-Strömgen och fröken Anna Westergaard från Köpenhamn.

Tesupé och samkväm följde.

Malmökretsen samlades den 23 sept. till sitt första möte för hösten. Sedan fru Tyra Schartau lämnat en redogörelse för förbundets årsmöte i Östersund följde inledningsanförande och diskussion över frågan: "Kunna kvinnorna göra något för att motverka krig? Inledarinor voro fröken Karin Lizzie Andersson och e. o. hovrättsnotarie Elisabeth Nilsson. Diskussionen var livlig. Mötet avslutades med supé och samkväm.

Den 21 okt. var kretsens andra möte, varvid föreståndarinnan för Apelyd, fröken Karin Hårstedt, gav en instruktiv och roande skildring av arbetet vid "Apelyd i helg och söcken". Därefter förekom recitation, supé och samkväm avslutade mötet.

Nyköpingskretsen anordnade den 29 sept. en, trots dåligt väder, synnerligen lyckad utfärd till Broby skyddshem för flickor. Sedan besöktes Marmorbruket, där grevinnan D. Reutersköld var en älskvärd ciceron. Hemfärden gick över Kolmården till Ålbergs gård. Gästfria som vanligt, bjödo här landshövding och fru Sederholm på lunch. Under allmän acklamation kallades fru Sederholm till hedersledamot i Nyköpingskretsen.

Den 4 nov. hade kretsen en diskussionsafton i Odd Fellows klubblokal. Fru Kerstin Wichman höll ett inledningsföredrag över ämnet "Skolan och hemmet", och därefter vidtog en animerad diskussion om sådana aktuella ämnen som föräldrarnas, åhörardagar, de stora klassavdelningarna och individuell uppfostran samt motsatsförhållandena mellan skola och hem, och möjligheterna att avhjälpa dem genom ett förtroendefullt samarbete m. m. Tillslutningen var stor och intresset mycket livligt. Kvällen avslutades med samkväm och tesupé.

Kretsen sammanträdde den 7 oktober i Odd Fellows klubblokal. Ordföranden fru Klara Gullstrand skildrade kretsens lyckade utfärd d. 29 sept. Därefter lämnade

kretsens representant vid årsmötet i Östersund fru Ebba Eriksson en redogörelse för mötet. Efter föreningsangelägenheterna följde gemensam tesupé och samkväm.

Stockholmskretsen hade den 18 oktober under fröken I. von Plomgrens ordförandeskap anordnat en talrikt besökt diskussionsafton på K. F. U. M. Dr Margit Cassel-Wohlin inledde därvid ämnet "Kvinnan och pressen", konstaterade ett kvinnoförakt, som ofta kommer fram i pressen, och framhöll, att kvinnans intresse ej får frestas med bagateller, flärd och fåfänglighet. Om det nödvändigt måste finnas s. k. kvinnospalter, där praktiska råd och lärdomar ges, borde dessa även avses för föräldrarna, ej enbart för kvinnorna, vilkas andliga isolering borde brytas just genom pressen. En livlig diskussion följde, varvid bl. a. red. Märta Lindqvist påpekade, att en tidning bör kunna tillfredsställa mer än en sorts smak, red. Célie Brunius framhöll, att en tidning är ett affärsföretag, fru Henschen opponerade sig mot generaliseringen så fort det gällde kvinnor och dr Lydia Wahlström mot tendensen att sätta kvinnorna i särskilda bås.

Sundsvallskretsen sammanträdde d. 16 sept., varvid ordf. fru Mela Strömberg redogjorde för det rikt givande årsmötet i Östersund. Efter tesupé följde ett musikprogram utfört av framstående lokala förmågor, varefter ordf. recenserade Ronald Fangens bok: "Mannen, som älskade rättfärdigheten".

Kretsen hade anordnat en Medelpadsafton i Huligstugan utanför staden. Där tog man emot med festligt dukade långbord, levande ljus och en flammande brasa i den öppna spisen. Fröken Ruth Hydén höll föredrag om Medelpad, avtackad med varma applåder. Efter en kaffepaus, varvid man bjöds på medelpadskött tilltugg, höll fru Eywor Waern-Buge ett föredrag om Sundsvall ur kulturhistorisk synpunkt, fru Nanna Häglund berättade bygdehistorier och rektor Elsa Stenudd sjöng sånger — alla de medverkande iförda medelpadsdräkter.

Svalöfkskretsen hade sitt första möte för vintern den 27 sept. 1935, varvid advokat Hjelm-Elovson, Lund, höll ett intressant och upplysande föredrag om "Den nya arvs- och testamentslagen". Efteråt samkväm med sång.

Den 28 okt. samlades kretsen åter. Fru Ingrid Wollin, Stockholm, höll ett synnerligen medryckande och livfullt föredrag över ämnet "Ett svenskt hushåll i en oas i Sahara". Föredraget illustrerades av utmärkt vackra bilder.

Varbergskretsen sammanträdde den 17 okt. i S. Folkskolan. Fru Ingrid Wollin, som är bördig från Varberg, höll

för en synnerligen talrik och intresserad publik föredrag över ämnet: Ett svenskt hushåll i en oas i Sahara. Efter föredraget samlades man till samkväm, varjämte fru Maja Lundgren senare redogjorde för årsmötet i Östersund.

Växjö kretsen hade den 7 okt. möte å Kommunala flickskolan. Ordf., dr Grubb, ägnade några varma minnesord åt fru Anna Ahlström, som varit medlem i kretsen alltsedan dess tillkomst för elva år sedan. Rektor Eva Lundgren redogjorde för förhandlingarna vid årsmötet i Östersund. Därefter höll fru Elsa Richert ett utomordentligt intressant föredrag om "Vårdagar i Palestina", belyst med vackra ballpikturbilder. Samvaron avslutades med tésupé.

Den 17 okt. höll doktor Einar Wallquist — författaren till "Kan doktorn komma?" — på inbjudan av kretsen ett föredrag "Bland sjuka och friska i Lappmarken", till vilket också allmänheten mot en låg avgift ägde tillträde. Medryckande och flärdfritt berättade han hur det varit och är däruppe i hans stora distrikt omkring Arjeplog.

Ystadskretsen hade den 26 sept. sitt första sammanträde för hösten i form av handarbetsafton.

Sedan en del föreningsangelägenheter avhandlats, lämnade ordf. ett intressant referat från förbundets årsmöte i Östersund. Därefter diskuterades livligt olika sätt att få unga flickor att intressera sig för och bli medlemmar av förbundet.

Ett trevligt samkväm följde.

Insänd litteratur.

ALB. BONNIERS FÖRLAG:

Moa Martinson: Rågvakt.
Tora Dahl: Generalsgatan 8.
Johan-Olov Johansson: Våra fäder.
Emilia Fogelklou: William Penn.
Laura Petri: Mor och dotter.
Dagmar Edqvist: Tre män och Cecilia.
Gösta Blomberg: På gränsen av det tillåtna.

FÖRLAGET FILADELFIA:

Kristian Nielsén: Genom mörka natten.
 Julens Härold, redigerad av *Lewi Pethrus* och *G. E. Söderholm*.

J. A. LINDBLADS FÖRLAG:

Beth Åkerhielm: Ett brev.
Annie Åkerhielm: Bröderna från Vesseln.
Adrian Wennström: I tredje led.

Elsa Nelson: De oskyldigt dömda.
Hanna Söderlund-Hammar: Livet ropar.
Johan Almqvist: Kärlekens ansvar.

HUGO GEBERS FÖRLAG:

Elswig Thunberg: Flygande fanor.
Birgit Lange: Ringmuren.
André Maurois: Greppet om lyckan.
Somerset Maugham: Den brokiga vävnaden.

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG:

Gurli Hertzman-Ericson: Av jord är du kommen.

WAHLSTRÖM & WIDSTRANDS FÖRL.:

Hanna Hindbeck: Vinden vänder vid Bosporon.

Utifrån.

1934 lära från Tyskland ha utvandrat 13.554 personer, av vilka ej mindre än 8.126 kvinnor.

I Nederländerna finns det f. n. flera kvinnliga präster såväl i de mennonitiska som de lutherska församlingarna. Hittills ha de alltid lämnat sitt ämbete, då de ingått äktenskap, men för första gången har nu en mennonitisk präst bibehållit det som gift, vilket givetvis kommenterats och kritiserats.

I Tjeckoslovakiens senat sitta f. n. fem och i andra kammaren åtta kvinnor, motsvarande 3 $\frac{1}{3}$ resp. 2 $\frac{1}{8}$ proc. av antalet ledamöter i de båda kamrarna.

I Spanien lär den statliga reglementeringen numera vara upphävd.

Till domare vid barndomstolen i Genève har valts (de schweiziska domarna väljas nämligen genom röstning) en kvinna mlle Richard.

Turkiet har fått sin första kvinnliga domare i Mme Bayan Munin, som tjänstgör vid kriminaldomstolen i distriktet Neliak i Anatolien.

Den speciella kommitté, som haft att utreda prostitutionens avskaffande i Egypten, har nu förelagt konseljpresidenten ett lagförslag. Kommittén anser, att avskaffandet kräver en tidrymd av tre år och föreslår bl. a. införande av kvinnlig polis.

I överensstämmelse med Jane Addams' sista vilja har mrs Adena Miller utnämnts till ledare för Jane Addams' settlement Hull House i Chicago.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET. Redaktör: *Margareta von Konow*.

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postuppl.: 1/1 år kr. 4: 50, 1/2 år kr. 2: 50. Lösnummer 45 öre. Redaktion och expedition: 48 Klara-bergsgatan, Stockholm. Redaktionstid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Telefon: 20 48 50. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Telefon: 10 27 62.

Tandsköterske- och Tandteknikerutbildning

Ny kurs börjar den 7 jan. 1936.

Alla under året utexaminerade elever ha erhållit platser.

**KARL LOFTMANS
Tandteknikerinstitut,**
Karlaväg. 56, STOCKHOLM

EDERT

HEM

möblerar Ni smakfullt och billigt med en kvalitetsmöbel från

Kjälléns'

G:la Brogatan 15 — Sveavägen 29

Waggeryds Privata SAMSKOLA

förbereder ungdom till realexamen på kortast möjl. tid. Verklig tidsvinst för studiebegärade. Goda examensresultat. Elev mott. n. s. h. utan intr.-prövn. Obs! Även nybörjare. Avg. 100:— kr. pr mån. (inack. o. skolavg.) Hälsosam trakt. Begärprosp. Rt. 62, *Vaggeryd*.

Gravvårdar,

vackra och stilfulla, köpas fördelaktigast från

NORRKÖPINGS GRANIT-stenhuggeri
G. Lindén & C:o,
Kneippbaden. Tel. 64 95.

En elegant

MISE EN PLIS, KLIPPNING samt OLJECHAMP. med MASSAGE kr. 3:—.

Enstaka permanentlockar å 25 öre. SOLNAVÄGEN 53, STOCKHOLM.
Telefon 33 33 31.

Bröstklena

erhålla god vård å Högåsens
Sjuk- & Vilo hem, *Karlskoga*.
Tel. 650 b.

Buttericks

Drottningg. 57, Sthlm. Till landsorten m. postf. p. port.

Sy **Själv handskar**

Priset blir då endast hälften mot vad Ni får betala för färdiga. Till varje handskinn följer en korrekt pappmodell samt beskrivning hur arbetet utföres.

Tvättskinn fr. Kr. 4:—
1m. svinläder, små skinn Kr. 4:—.
1m. svinläder, större skinn Kr. 5:— o. 6:—

PARFUMERIE
ANTOINETTE W.
NORDING
STOCKHOLM

Etabl. 1846

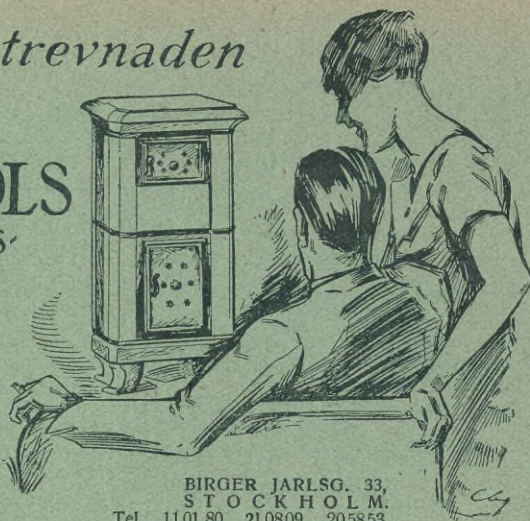
A
N
V
Ä
N
D
S
U
N
D

Öka hemtrevnaden

med en

HANDÖLS
TÄLJSTENS-
KAMIN

Handöls Nya
Täljstens- &
Vattenkrafts
Aktiebolag

BIRGER JARLSG. 33,
STOCKHOLM.
Tel. 1101 80, 210809, 205853.

S
V
E
N
S
K
E
L
D
S
T
A
D

**KAROLINA-
HEMMET.**

Järnvägsgatan 10, Örebro, tel. 25 51,
emottager patienter för längre och kortare
tid samt gamla, ensamstående. Godkänt av
Kgl. Medicinalstyrelsen. Prosp. på begäran.

Rimforsa Lanthushållsskola

STORGARDEN, RIMFORSA. Sommarkurs

24 april—5 okt. Prosp. m. upplysn. om inträde, ford-
ringar, avg., statsunderstöd, befrielse från under-
visningsavg. erhålles från föreståndarinnan

L. Rösberg. Tel. Rimforsa 102.

Adelsnäs

Trädgårdar

Rt. 18.

ÅTVIDABERG.

Rt 18.

Trädskolealster

Alla slag i högsta kvalitet.

Begär katalog!

TIDEVARVET

Radikal, politisk veckotidning.

Mot våld, mot ras-, klass- och
könsförtryck. För ett demokra-
tiskt, pacifistiskt rättssamhälle.

Pren.-pris: kr. 6: — pr helår.

Triewaldsgränd 2, Stockholm.

Postgiro 1544. Rekv. provn:r.

I DAG

föreligger i Stockholm och är under utsändning i landsorten

Sara Nielsen-Stevns

märkliga roman

Den oskattbara gåvan

En ömsint, ärlig, djuppejlade studie över det gamla men allt-
jämt lika brännande problemet: kvinnan och kärleken.

5:75.

FRITZES